

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Forhandling om redegørelse nr. R 11:

Miljøministerens redegørelse af 4. marts 1983 om landsplanlægning 1982.

(Redegørelsen anmeldt 4/3 83. Redegørelsen givet 4/3 83. Meddelelse om forhandling 4/3 83).

Forhandling

Camre (S):

Ministerens landsplanredegørelse er et lille, tyndt papir på 6 sider. Nogle af dens synspunkter kan socialdemokratiet tilslutte sig, for en hel del af det, der står, er selvfølgeligheder. Det kan udtrykkes meget enkelt: vi er enige med ministeren i, at planlægning er mere påkrævet end nogen sinde, men at plansystemerne må forenkles, at planlægningen ikke må blive en spændetroje for omstilling og nye initiativer, at planlægningen ikke må blive for detaljeret, at samspillet mellem sektorplanlægning og fysisk planlægning må gøres enklere, og at decentralisering, rammestyring og offentlighedens medvirken fortsat skal være hovedprincipperne.

Derimod er vi næppe enige i de målsætninger, ministeren har bag ved de mere almenne overskrifter. Redegørelsen indledes med den påstand, at regeringen med sin økonomiske politik har lagt første sten til en ny politik, som skal vende den alvorlige udvikling i dansk økonomi, og det er under den synsvinkel miljøministeren mener vi skal se landsplanlægningen.

Man må medgive miljøminister Chr. Christensen, at han tilsyneladende ikke tror meget på regeringens økonomiske politik eller på de lovede materielle resultater, for ministeren siger i tilknytning til redegørelsen, at han mener, at vi skal arbejde for et samfund, hvor de åndelige værdier sættes højt, et samfund, hvor man i ord og gerning stiller mod, at andre værdier end de materielle får høj prioritet. Nogle vil måske sige, at det er et forkert ministerium, miljøministeren er kommet i, for det er jo netop minister for fysisk planlægning, han er. Sagen er nok snarere, at miljøministeren har misforstået forholdet mellem materielle og åndelige værdier. Læser man nemlig ministerens udtalelser ret, ser man, at han giver udtryk for, at åndelige

værdier skal træde i stedet for materielle værdier, og det mener jeg er forkert.

Vi ønsker ligesom miljøministeren, at de åndelige værdier og, skal vi sige det psykiske klima i samfundet bliver sat i højsædet. Men dette psykiske klima er i allerhøjeste grad afhængigt af den materielle udvikling, herunder af den økonomiske politik og den fysiske planlægning. I et samfund, hvor utrygheden, frygten for morgendagen, frygten for, om man er i beskæftigelse, frygten for, at de nødvendige institutioner bliver nedtrappet eller helt lukket, er det fremherskende, er det svært at se, at der skulle være grundlag for et godt psykisk klima, en høj grad af åndeligt velfærd.

I tilknytning til landsplanredegørelsen har ministeren ladet udsende debatoplægget »Hvad gør vi ved Danmark?«, som er udarbejdet af en projektgruppe i planstyrelsen. Jeg vil gerne takke for dette debatoplæg og også rose ministeren for, at han har udsendt det. Jeg forstår nemlig på en artikel, som ministeren har skrevet i Politiken den 26. december 1982, at han ikke er enig i ret mange af de synspunkter, der lægges frem i debatoplægget. Ministeren mener, at det er tegnet med pessimistiske briller på. Så meget desto mere rosværdigt er det, at ministeren har villet udsende oplægget.

Jeg finder, at de udviklingstendenser frem til år 2000, som debatoplægget beskriver, i høj grad bør indgå i debatten her i dag. Jeg finder, at debatoplægget i allerhøjeste grad fastslår, at en liberalistisk politik som den, der føres af den regering, miljøministeren tilhører, vil skabe en række problemer, som i øvrigt også i allerhøjeste grad vil ramme det, man kunne kalde de åndelige værdier i Danmark.

Danmark vil i de kommende år i stadig stærkere grad blive draget ind i en udvikling, der indebærer, at en relativt mindre del af Danmarks samlede produktion vil blive skabt af industrien. Den industrielle produktion vil samle sig om varer med et højt teknologindhold, hvis produktion forudsætter megen forskning, høje investeringer og meget højt uddannet arbejdskraft. Relativt mere af vores produktion vil komme til at bestå i planlægning, styring, udvikling af metoder og systemer, som kan hjælpe dels os selv, dels mindre udviklede lande til at overvinde deres forskellige kriseproblemer, produkti-

[Camre]

onskriser, energikriser og generelle ressourcekriser, miljøkriser, storbyproblemkriser og deres problemer med at få deres offentlige sektorer til at fungere effektivt.

Meget tyder på, at denne erhvervsudvikling vil øge en række af de problemer, vi har i dag, først og fremmest beskæftigelsesproblemet. Det skyldes, at kravene til arbejdskraftens uddannelse og færdigheder vil blive øget voldsomt. Allerede i dag er en lang række mere enkle produktioner gået tabt. De er enten overtaget af lavt udviklede lande eller af maskinerne. Tilsvarende vil de mere enkle funktioner i den offentlige sektor blive overtaget af den ny tids teknik. Hvis vi ikke gør en ganske særlig indsats, vil måske op imod 1/3 af arbejdskraften være ledig i år 2000, og det vil skabe helt uoverskuelige problemer, i ganske særlig grad en betydelig indkomstskævhed, men også i høj grad åndelige problemer, eller skal vi stadig væk bruge udtrykket psykiske problemer, for de mennesker, der føler, at der ikke er brug for dem, at de ikke hører til i samfundet, at deres liv ikke har værdi for andre.

Hovedindvendingen mod regeringens økonomiske politik, som jeg forstår miljøministeren mener at landsplanlægningen skal være en del af, er derfor, at denne politik bygger på en liberalisme, som overhovedet ikke kan løse de voldsomme omstillingsproblemer, den højt udviklede verden står over for. Hvis vi skal se på den økonomiske politik, sådan som denne regering søger at gennemføre den, konstaterer vi, at overskriften er, at man ønsker at løse det danske samfunds ubalanceproblemer ved at forskyde ressourceanvendelsen fra den offentlige til den private sektor. Det er i lyset af det, at vi har set voldsomme nedskæringer, som har haft en stærk stigning i ledigheden til følge. Derimod har vi intet set til positive virkninger i form af ekspansion i de produktive erhverv. Nu ved jeg udmærket, at regeringens svar på det vil være, at det jo ikke er noget, der kommer fra den ene dag til den anden. Vi skal bare give tid og vente, så kommer fremgangen og væksten. Hele den filosofi hviler på en forestilling om et samfund, som ikke findes mere, og som aldrig kommer igen.

Netop i lyset heraf er der grund til, at vi beskæftiger os meget med de planlægningsbehov, som er beskrevet i debatoplægget »Hvad gør vi ved Danmark?«. Jeg finder, at

der i hvert fald er 3 væsentlige konklusioner at drage. For det første: velfærdssamfundet er i sig selv en vækstskabende faktor. For det andet: økonomisk vækst kan ikke skabes af de private erhverv alene. For det tredje: de åndelige kvaliteter i det danske samfund vil blive endog ganske stærkt nedbrudt, hvis de nærmeste årtiers teknologiske og økonomiske udvikling får lov at udvikle sig liberalistisk.

Lige i øjeblikket kan regeringen glæde sig over, at en stor del af befolkningen tror, at regeringen fører en politik, der leder frem til vækst, beskæftigelse og økonomisk balance. Men sandheden er, at udviklingen går den forkerte vej: mere og mere går i stå, flere og flere mennesker bliver ledige, og der er ingen tegn på, at de strukturelle omstillinger af den danske produktion alene sker i den private sektor.

Derfor vil jeg fraråde ministeren at svække den tværgående, sammenhængende planlægning mellem den offentlige og den private sektor. Og jeg vil fraråde ministeren at lade det fysiske planlægningssystem deltage i en svækkelse af den offentlige ressourcestyring. Endelig vil jeg fraråde ministeren at tro, at de åndelige kvaliteter i det danske samfund, som vi også vedkender os, kan opretholdes eller opbygges alene gennem taler eller formaninger. Der skal realiteter til, uddannelse, beskæftigelse, social tryghed, lighed – kort sagt: en velfungerende velfærdsstat.

Må jeg til slut sige, at folketinget jo ikke har for mange lejligheder til at drøfte den langsigtede udvikling og vore forskellige målsætninger for den, og derfor vil jeg igen takke miljøministeren, fordi han, uden at være enig i debatoplægget fra planstyrelsen, alligevel har medvirket til, at vi kan diskutere det her i dag.

Ole Bernt Henriksen (KF):

Jeg lagde mærke til hr. Camres bemærkning om den almindelige utryghed, der hersker i det danske samfund, og som har gjort tilværelsen, om jeg så må sige mindre hensigtsmæssig for en mængde mennesker. Jeg kan foreløbig ganske tilslutte mig det, hr. Camre siger. Dette er et resultat af en socialdemokratisk regering, der ikke kunne regere, blev siddende for længe, ikke kunne samarbejde, intet foretog sig. Nu er tingene blevet noget anderledes. Der er i dag større tillid til

[Ole Bernt Henriksen]

fremtiden, end der længe har været i Danmark, fordi vi har fået en ny regering. Jeg forstår som sagt godt hr. Camres bemærkning.

Hr. Camre talte i slutningen af sit meget velformede, meget polemiske indlæg om velfærdsstaten. For at det skal stå helt klart, vil jeg sige, at vi tror nu, at en velfærdsstats forudsætning er en vis grad af velstand, og at man ikke skaber velstand og tryghed og lykke ved alene at tale om velfærd.

Jeg skal derefter vende mig til miljøministerens redegørelse. Der er i den en bemærkning om, at planlægningen for denne regering ikke er et mål, men et middel og en stimulant, en inspiration, om man vil, og sådan bør det være. 1960ernes tro på, at man kunne planlægge, er blevet afløst af en erkendelse af, at vi er nødt til at ændre planer hele tiden. I planerne konstaterer man virkeligheden, sådan som vi ser den, og tilkendegiver, hvordan man på den baggrund ønsker at tingene skal udvikle sig. Når virkeligheden derefter bliver anderledes, end man formodede – det gør virkeligheden altid – registrerer man det ved løbende at ændre planerne. Vi ønsker, at det skal blive nemmere at ændre disse planer, at disse planprocedurer skal blive forenklet, og det forstår jeg er ministerens hensigt. Man registrerer det ved løbende at ændre planerne, og derved får vi det, der hedder, at et middel og en stimulant til ajourføring bliver et grundlag for planlægningen i samfundet. Men det er jo ikke bare planerne, der ændres. Også den måde, hvorpå der planlægges, vil være forskellig.

Vi er nu under den nye regering på vej ud af en periode, hvor man antog, at udstrakt central planlægning var at foretrække, og på vej ind i en periode, hvor der er ønske om, at de planerne angår, inddrages meget stærkere i planlægningen. Vi er blevet opmærksomme på betydningen af det, regeringen kalder sammenfattende planlægning. Jeg forstår dette sådan, at i grunden påvirker de fleste love f.eks. om beskatning, miljø, uddannelse, jobskabelse, bistand, økonomisk politik i det hele taget, udviklingen i de mange samfund, landet består af, og griber dermed ind i planerne. Det er godt, at vi nu begynder at indse det, ellers ville vi nemlig se stadig flere sammenstød mellem planerne og de enkelte love, mellem de overordnede hen-

sigter bag planerne og de overordnede hensigter bag lovene.

Mit parti har meget længe været bekymret for modsætningen mellem, hvad vi gjorde ved først den ene lejlighed og så ved den anden lejlighed. Det kunne måske være praktisk, hvis jeg nævnte et eksempel.

Der er i tinget sikkert et stort flertal for at støtte og styrke de små samfund i by og på land. Der ville formentlig endda kunne samles en vis tilslutning til, at man ydede tilskud til nærhedsbutikkerne, som man jo kalder dem nu, hvor de er ved at blive så lidt nære, at de ligefrem forsvinder for øjnene af os. Og så er virkeligheden jo den, at de ikke forsvinder, fordi de ikke kan leve, men fordi vi har en u hensigtsmæssig skattelovgivning med hensyn til generationsskiftet i det lille og det store erhvervsliv. Problemet er ikke den højtærede miljøministers, men den lige så højtærede skatte- og afgiftsministers. Der er ingen grund til at rette bebrejdelser mod skatte- og afgiftsminister Isi Foighel i den anledning. Det er i det hele taget upraktisk at rejse kritik mod nogen anden end folketinget, der har haft en tendens til at lovgive med større hensyn til detaljer end med respekt for den helhed, planlægningen må beskæftige sig med. I den henseende synes jeg, at ministerens redegørelse betegner et fremskridt. Men vi skal videre. Vi skal frem dertil, at vi skaffer os nogen klarhed over, hvad vi vil med Danmark, og i alt væsentligt lovgiver for at gøre Danmark til det, vi vil med Danmark.

Jeg kunne nu beskæftige mig med redegørelsens debatoplæg om landsplanlægningen, med dens vurdering af udviklingstendenserne de næste 15–20 år, med de centrale planlægningsopgaver, med byerne og med den kommende landsplanlægning, men jeg har i grunden intet kvalificeret at tilføje. Jeg tror, at ministeren vil være enig med mig i, at det er nuets ord, det, der kan siges i nuet og skal siges i nuet, det drejer sig om.

Hvad jeg hellere vil beskæftige mig med, er det politiske, at vi er her for at tage stilling til, hvad vi vil med Danmark, og hvad vi med lovgivningen i det hele taget vil gøre Danmark til og føre Danmark henimod. Jeg vil lytte til, hvad venstrepartierne siger. Det gør jeg altid – om ikke af andre grunde, så af høflighed, og så fordi de undertiden kan sige noget interessant.

[Ole Bernt Henriksen]

Man skal nok fæste sig mere ved hovedstrømningerne ude i folket, og de går jo i retning af, at vi både vil bruge og beskytte naturen, at vi vil bevare og forbedre både de små og de store samfund, at vi vil befordre nye gennembrud som dem, vi fik, da vi i løbet af et årti efter 1882 skabte det moderne landbrug og den moderne industri knyttet til det moderne landbrug, og at vi navnlig ikke herinde skal lægge planer, der baster og binder, men, som regeringen siger, have en planlægning, der stimulerer, fordi den på den ene side i brede træk siger, hvad vi vil og binder os til, og på den anden side kan ændres, når virkeligheden ændres.

Respekt for virkeligheden er det bedste grundlag for den planlægning, vi taler om i dag, for al planlægning og for al lovgivning. Jeg tror da også, at den tidligere minister havde denne respekt. Jeg er næsten overbevist om det. Jeg ved, at den nuværende regering har den og vil føre denne linje videre.

Svend Erik Hovmand (V):

Der er næppe ret mange områder i lovgivningen, hvor kravet om forenkling fremsættes med større styrke og bedre begrundelse end netop på planlægningens område. Der er heller ikke ret mange andre områder, hvor behovet for decentralisering af beslutningerne er stærkere end netop på dette område. Fra venstres side har vi gang på gang understreget dette forhold, dels i form af konkrete lovinitiativer, dels igennem de debatter, vi har haft gennem de seneste år her i tinget. Vi er derfor tilfredse med, at vi efter regerings-skiftet sidste efterår får bedre mulighed for at realisere disse ønsker.

Et af de områder, vi gennem mange år har arbejdet for, er at overlade zonelovskompetencen til kommunerne. Det kan ikke være rigtigt, at man skal spørge i amtet og undertiden også i planstyrelsen for at få lov til at bygge nogle huse i en landsby. Da vi sidste gang rejste denne sag, fik vi gennemført reglen om, at man ved at lave en lokalplan for landzone kunne overlade kompetencen til den enkelte kommunalbestyrelse, og vi fik en bestemmelse ind om, at når kommuneplanen er godkendt, så vil zonelovskompetencen også på andre områder kunne lægges ud. Men forinden det sker – der vil jo gå en rum tid endnu, inden kommuneplanerne og de

resterende tillæg til regionplanerne er færdige – vil regeringen fremlægge et lovforslag, som sikrer, at kommunalbestyrelserne selv kan afgøre konkrete sager om byggeri i landsbyerne. Vi lægger megen vægt på at få gennemført denne forbedring inden sommerferien, sådan at de byggeprojekter, der ligger og venter, hurtigt kan realiseres.

Sagen er den, at mange, ja, de fleste af vore landsbysamfund har været udsat for en meget alvorlig erhvervsmæssig og befolkningsmæssig stagnation gennem de seneste år. Er der nogen steder, der er brug for vækst i det danske samfund, så er det i de mindre samfund. Faktisk er det ikke bare paradoksalt, men i allerhøjeste grad også kritisabelt, hvis man i en tid med 300.000 arbejdsløse alene på grund af nogle administrative regler forhindres i at skaffe arbejde til de lokale bygningshåndværkere og skaffe beboere til den betrængte købmand eller børn til skolen. Der findes mange eksempler på, at en mindre restriktiv administration på dette område både ville have givet en tiltrængt beskæftigelse og en tiltrængt befolkningsstilvækst. I mange tilfælde ville det også have fremmet et værdifuldt generationsskifte i landbruget og dermed bidraget til en værdifuld forøgelse af den animalske produktion. Der er altså ikke bare tale om, at nybyggeriet påbegyndes et andet sted. I mange tilfælde undlader man helt at bygge og bliver boende i det gamle stuehus, fordi man ikke kan få lov til at bygge på den egn, hvor man har levet hele sit liv, og som man ikke vil flytte fra.

Efter venstres opfattelse vil en mere pragmatisk holdning til planlægningen end den, vi har oplevet i de seneste år, i det hele taget være at foretrække. Vi må sikre den enkelte borger mere albuerum. Det gælder ham, der vil bygge et hus i en landsby. Det gælder ham, der vil indrette sig med en mindre virksomhed i en nedlagt ejendom, eller ham, der ønsker en mindre udvidelse af sin håndværksvirksomhed i landsbyen. Vi er i den henseende glade for, at de miljømæssige lemper, vi har foreslået, bl.a. i beslutningsforslag nr. B 77 sidste sommer, nu tages op og gennemføres af regeringen.

Det øvrige samfund må respektere, at $\frac{1}{3}$ af landets befolkning bor i mindre bysamfund, som, hvis ikke de skal udvikle sig til rene sovebyer eller pensionistbyer, har krav på en

[Svend Erik Hovmand]

levende tilpasning efter den enkelte landsbys individuelle behov. Venstre vil ikke acceptere, at landsbyerne bliver stedbørn i planlægningen.

I venstre har vi ingen tro på, at nogen bliver lykkeligere af, at vi indretter vort samfund efter en særlig skrivebordsmodel for ensartede bystørrelser på forskellige niveauer, og vi er glade for, at de restriktive modeller for centerstruktur aldrig er blevet omsat i paragraffer og i nogen lov, selv om centralistiske embedsmænd tilsyneladende lader, som om dette er tilfældet.

I det hele taget er vi meget betænkelige ved at gå for meget i detaljer, når det drejer sig om planlægning, især når det drejer sig om planlægning, der rækker blot nogle år ud i fremtiden. Det betyder ikke, at vi ingen planlægning skal have. Det betyder, at vi skal være uhyre varsomme med i dag at træffe afgørende dispositioner i alle enkeltheder på områder, hvor der ikke er brug for det før om 10, måske 15 år. Planlægningen skal være en rullende proces, som det hedder i miljøministerens redegørelse.

Udlægning af byzonejord synes jeg er et godt eksempel på, hvordan det kan gå. Det danske samfund opfører sig i disse år helt anderledes, end selv de klogeste planlæggere kunne forudse for blot få år siden. I dag ligger adskillige milliarder kroner begravet i byggemodnede grunde, og mere end 500 km² er udlagt til byudvikling, som langt fra har fundet sted i det omfang, man har disponeret efter. Det betyder store tab for kommunerne. Det sætter mange landmænd i en økonomisk klemme, og det forhindrer i mange tilfælde en hensigtsmæssig anvendelse af værdifuld jord.

Vi lægger derfor megen vægt på, at det forslag, som venstre fremsatte sidste sommer, om mulighed for en hensigtsmæssig grænse-dragning mellem by- og landzone, nu nærmer sig sin gennemførelse. I samme forslag, beslutningsforslag nr. B 77, fremhævede vi også nødvendigheden af at sikre de områder af landet, som ikke forsynes med kraftvarme eller naturgas, en rimelig energiforsyning. Det er uacceptabelt at gøre beboerne i disse egne, det såkaldte område 4, til energipolitiske stedbørn. Vi har derfor med glæde konstateret, at energiministeren har nedsat et hurtigtarbejdende udvalg og i øvrigt aktivt er gået ind i overvejelserne om tariffer, afgifter

og nye forsyningsmuligheder netop til gavn for disse områder.

Lad mig endelig nævne forholdene omkring de mindre øsamfund. Det er mit indtryk, at der her er nogle problemer, dels i relation til færgedriften og færgernes fornyelse, dels i relation til de kommuner på fastlandet, de enkelte øer er tilknyttet. Jeg har noteret mig, at en række ministre er opmærksomme på denne udvikling, og jeg kan sige, at vi i venstres folketingsgruppe meget nøje vil overveje disse forhold.

Jeg skal til slut understrege, at venstres hovedbudskab i denne debat er forenkling og decentralisering. Ud over de punkter, jeg allerede har nævnt, arbejder vi med en række konkrete forslag, herunder forslag om forenkling af lokalplanproceduren, ligesom vi på en række felter overvejer muligheden for at lægge flere beslutninger ud og fjerne restriktive og centralistiske bestemmelser i lovgivningen.

Vi har i de seneste år oplevet en positiv udvikling i retning af at rette op på det skæve Danmark, det, man talte så meget om i 1960'erne og 1970'erne. Vi håber, at der i tinget ikke alene vil være vilje til at fortsætte denne kurs, men også vilje til at gennemføre den forenkling og den decentralisering, som vi finder så afgørende.

Hove Sørensen (SF):

Jeg vil indlede med at takke ministeren for redegørelsen, som på mange punkter er udtryk for gode intentioner. Samtidig er jeg meget tilfreds med debatoplægget fra planstyrelsen, som sammen med bilagene giver grundlag for en grundig debat om landsplanlægningens mål og nærmere indhold.

Når jeg læser ministerens redegørelse, så må jeg stille mig selv det spørgsmål, om vi gør nok for at blive enige om det vigtigste grundlag for landsplanlægningen, nemlig spørgsmålet om, hvad det er for et samfund, vi bevæger os i retning af, eller måske snarere spørgsmålet om, hvad det er for et samfund, vi skal benytte planlægningen til at fremme. Jeg er sikker på, at de kommende års udvikling vil vise, at det er en kvalitativ vækst, vi må arbejde henimod, fremfor en genoplivning af 1960'ernes uhæmmede vækst og forbrugerræs.

[Hove Sørensen]

I redegørelsen savner jeg noget om disse mere overordnede perspektiver, og jeg havde gerne set, at ministeren havde lagt mere vægt på, at planlægningen skal bruges til at styre udviklingen i den ønskede retning, fremfor at planerne skal kunne revideres efter den faktiske udvikling. Sådanne overordnede målsætninger kan også forhindre, at vi i en tid med begrænset økonomisk bevægelsesfrihed falder for fristelsen til at lægge for stor vægt på kortsigtede økonomiske hensyn til skade for bl.a. miljøhensynene.

Hvis jeg må opfatte redegørelsen som et udtryk for, at vi skal støtte de positive tendenser, f.eks. til øget selvforvaltning, og modvirke de negative tendenser, f.eks. til forringelse af naturgrundlaget for vort samfund, så vil jeg betragte det som et godt udgangspunkt, vi gerne vil diskutere videre på.

Det bør være en selvfølge, at beskrivelser af gode intentioner følges op af konkrete initiativer. Jeg skal trække nogle emner fra landsplanredegørelsen frem dels for at få belyst de pågældende emner nærmere, dels for at give ministeren lejlighed til at orientere om nogle af de konkrete initiativer, redegørelsen lægger op til.

Det fremgår af redegørelsen, at det er regeringens opfattelse, at sektorplanerne skal have en mere tilbagetrukket rolle i forhold til den sammenfattende planlægning, og det påpeges bl.a., at det er vigtigt, at der værnes om naturen af hensyn til kommende generationer. Betyder det, at der med godkendelse af regionplantillæg 84-85 vil blive lagt særlig vægt på varetagelse af natur- og miljøhensyn, således at planlægningen kan være med til at modvirke den forringelse af naturen, der ellers let kan blive resultatet?

Der står også, at regeringen mener, der må lægges vægt på befolkningens rekreative udfoldelsesmuligheder. Jeg håber, jeg blandt andet må forstå det således, at flere af kommunernes arealer nu udlægges til det formål, og vil i den forbindelse gerne appellere om, at anvendelse til rekreative formål gøres permanent. Den usikkerhed, f.eks. kolonihavefolket de fleste steder må leve med, er helt uanstændig.

Videre står der, at det er en central opgave for regeringen at arbejde for en fortsat decentralisering og styrkelse af lokalsamfundet også i de større byer. Må jeg forstå det sådan, at regeringen går ind for en anden ad-

ministrativ opdeling af bl.a. Københavns kommune med henblik på en styrkelse af lokalråd og lignende efter retningslinjer som dem, SF har foreslået i borgerrepræsentationen?

Regeringen lægger vægt på, at der sker en i videst muligt omfang bevarende byfornyelse. Også her er jeg enig, men jeg må spørge, om det vil blive fulgt op, så der sættes flere penge af til byfornyelse.

I redegørelsen fremhæves det, at planlovgivningen skal sikre, at offentligheden, herunder erhvervslivet, medvirker i den sammenfattende planlægning. Det er beklageligt for sjældent, at erhvervslivet åbent deltager i den offentlige debat, og debatten svækkes, hvis det accepteres, at erhvervslivet i stedet benytter andre kanaler. Må jeg forstå det sådan, at regeringen kan gå ind for, at offentlighedens medvirken i planlægningen tages så alvorligt, at den vil kunne støtte et forslag om, at kommunalbestyrelserne forpligtes til at søge at få det egentlige politiske indhold i planlægningen frem? Det vil ofte tvinge beslutningstagerne til at tænke en ekstra gang og måske resultere i en anden og rigtigere beslutning og gøre afgørelserne mindre mystiske for borgerne.

I redegørelsen lægges også vægt på, at der sker en fortsat udtynding af den eksisterende bebyggelse i de større byers centre. Det skal bl.a. tage sigte på at lette trafikpresset, som bl.a. skyldes de gode indkøbsmuligheder i de centrale bydele. Må jeg gå ud fra, at dette vil komme til udtryk i retningslinjer for kommuneplanlægningen, som modvirker erhvervstilvækst og forhindrer en fortsat vækst af supermarkeder i de centrale bydele? Der er gennem årene brugt og bruges stadig mange ressourcer på vejanlæg og parkeringspladser for at styrke detailhandelen. Der vil ikke blive flere forbrugerkroner af den grund, og derfor sker udbygningen altid i konkurrence med nabokommunerne, som tvinges til at tage udfordringen op, og med de mindre lokalsamfund, som mister deres nærbutik.

Vi skal tage hensyn til ressourcerne, og vareforsyningen i byerne er et område, der er mere end tilstrækkeligt udbygget mange år frem, og det er et område, hvor det vil være naturligt at stoppe for yderligere ressourceforbrug.

De små byer og landsbyerne må sikres bedre vilkår, og vigtigheden af at bevare de

[Hove Sørensen]

lokale butikker påpeges i redegørelsen. Det er alle sikkert enige om; vi taler i hvert fald meget om det. Lægger ministeren og regeringen så stor vægt på bevarelse af de lokale butikker, at den vil følge et af landsbykommissionens forslag om at pålægge detailhandelsenheder over en vis størrelse at sandsynliggøre, at en ny enhed ikke forringer vilkårene for lokalbutikkerne i området, og vil regeringen sikre, at discountbutikkerne ikke får urimeligt gode konkurrencebetingelser i forhold til de mindre lokalbutikker ved overtrædelse af regler fastsat af monopollovgivningen? Og endelig: må jeg forstå den positive holdning til forsøg med kombinerede serviceenheder således, at den nødvendige økonomi til placering af kommunale støttefunktioner i sådanne serviceenheder også vil være til stede i de kommunale budgetter, og at der også vil være penge til etablering af flere arbejdspladser i landområderne?

Jeg vil håbe på et positivt svar på mine spørgsmål, og kommer regeringen med forslag, der går i den retning, jeg har skitseret, medvirker SF gerne til at føre dem ud i livet.

(Kort bemærkning).

Ole Bernt Henriksen (KF):

Jeg lagde mærke til, at den sidste ærede taler fremsatte nogle bemærkninger om den uhæmmede vækst i 1960'erne og om, at nu skulle andre ting sættes højere. Det giver mig anledning til at oplyse den sidste ærede taler om, at der var mange mennesker i Danmark, der ikke oplevede en økonomisk fremgang i 1960'erne. Den blev meget omtalt, men sivede vel ikke så bredt og vidt ud, at den ligefrem kvalte store dele af befolkningen i velstand. Den var en begyndelse.

Det andet, jeg har lyst til at gøre den sidste ærede taler opmærksom på, er, at hvis vi kan gennemføre den planlægning, regeringen har til hensigt, og som jeg forstår at den sidste ærede taler vil føre endnu videre, så er det altså noget, der kræver velstand og teknologi.

Tove Niemann (FP):

Da mit partis politiske ordfører, hr. Thorndahl, er forhindret i at være til stede, skal jeg knytte nogle få bemærkninger til redegørelsen om landsplanlægningen.

Det er rigtigt, som der står i redegørelsen, at der i 1970'erne blev iværksat planlægning inden for en lang række samfundsområder på baggrund af en række love, men de fleste af disse blev ikke vedtaget med fremskridtspartiets stemmer. Derfor kan det kun glæde os, at der nu skal ses med kritiske øjne på de plansystemer, der eksisterer, for mange af dem, der blev vedtaget i det, man godt kan kalde 1970ernes planlægningsraseri, gjorde mere skade end gavn: planlægningen blev unødigt restriktiv og en spændetrøje for omstilling og nye initiativer.

At der nu ikke alene skal tages hensyn til den almindelige borger, men også til erhvervslivet, kan vi fuldt ud tilslutte os. Fremskridtspartiet har hele tiden fremhævet, at virksomheder, der ikke var generende, støjende eller gav miljøproblemer, skulle have lov til at forblive eller skulle kunne startes op i almindelige boligområder, landbrugs-ejendomme osv. Det har nu vist sig, at de steder, hvor der i byerne har fundet sanering sted, er der sket nedlæggelse af et stort antal små virksomheder. Dette ikke alene til skade for disse virksomheder og deres ansatte, men også for det særlige miljø, som beboerne satte pris på. Selvfølgelig kan nye erhvervstyper indpasses i eksisterende boligområder.

Fra vores side vil vi se positivt på en udvidelse af arealet til kolonihaver.

På landet er der de sidste år desværre blevet nedlagt mange små velfungerende, det man dengang kaldte aldersdomshjem. Beboerne på disse hjem var meget glade for at bo dér, netop fordi de fik ophold i umiddelbar nærhed af deres forhenværende miljø og dermed bevarede tilknytningen til og kontakten med de mennesker, de havde været omgivet af hele deres liv. Men disse institutioner blev altså nedlagt til fordel for store, upersonlige, men selvfølgelig absolut velfungerende institutioner. Derfor kan vi fra fremskridtspartiets side absolut gå ind for, at offentlige servicefunktioner tænkes overført til mindre enheder i både by og på land.

At der nu også skal tages hensyn til landbruget, og at ubebyggede arealer, der på grund af den planløse lands- og regionplanlægning, der har fundet sted, er blevet overført til byzone, nu skal tilbageføres til landzone, kan tyde på, at der nu er så meget fornuft i planlæggerne, at de erkender de fejl, der er blevet begået.

[Tove Niemann]

Fremskridtspartiet er altid gået ind for bevarelse af de små skoler, men at der skal ske et skoleskift for børnene, når de går ud af 6. klasse og skal over i 7., kan i mange tilfælde være en fordel. Mange elever er på det tidspunkt skoletrætte, og det vil kun virke positivt på dem at opleve et miljøskift med nye kammerater og lærere.

Det er meget vigtigt, at der ydes en stor indsats for at bevare de lokale butikker, især af hensyn til de ældre mennesker, der ikke har mulighed for at køre i bil til supermarkederne. Derfor finder vi det meget vigtigt at prøve at placere de omtalte tillægsfunktioner i lokalbutikkerne.

Planlæggerne har igennem mange år følt sig foranlediget til at fortælle politikerne, hvad befolkningen har af ønsker og forventninger til planlovgivningen. Det er en total misforståelse af planlæggernes opgave. Det indeholder i virkeligheden et angreb på vort demokratiske system, og planstyrelsens sidste redegørelse er en glimrende illustration af dette.

I et repræsentativt demokrati som vort er politikerne valgt til at give og giver dermed også udtryk for befolkningens forskellige ønsker til planlægningen. Planlæggernes egentlige opgave i denne sammenhæng er igennem deres arbejde at realisere politikernes planer og ønsker eller eventuelt at påvise konsekvenser af disse, som måtte være u hensigtsmæssige.

Yvonne Herløv Andersen (CD):

Jeg vil først takke ministeren for hans redegørelse, som CD er tilfreds med. Jeg ser den som et indlæg i den løbende debat, ministeren ønsker.

Samtidig vil jeg gerne takke for planstyrelsens materiale, bl.a. »Hvad gør vi ved Danmark?«, som jeg ser som et glimrende undervisningsmateriale, der kan anvendes i studiekredse og aftenskoler, et ganske glimrende materiale, som giver anledning til mange tanker.

Man beder jo næsten altid, når der bliver givet en redegørelse, om at få den yderligere konkretiseret, men det mener jeg ville stramme så meget, at man kunne have vanskeligheder med at føre den debat videre, som ministeren ønsker. Vi havde jo samme emne til debat på den gode konference, vi holdt på

Klarskovgård. Et af de resultater, vi fik af den konference, var, at forudsætningerne for de planer, vi har lagt, ikke holder. Det, der ikke holder, er den økonomiske forudsætning med væksten, og den befolkningsmæssige forudsætning holder heller ikke. Der er også i redegørelsen gjort opmærksom på, hvad vi alle sammen ved, at børnetallet går ned, samtidig med at vi får uforholdsmæssigt mange over 80 år. Det kræver en helt anden planlægning end den, vi havde tænkt os.

Derfor ser vi også fra CDs side med glæde, at man nu vil ændre planlægningen, således at vi kan få en større fleksibilitet og koordination. Her tænker jeg ikke mindst på de enkelte amter og kommuner, for det er nødvendigt, at de politiske beslutninger, vi tager herinde, indpasses ganske nøje i deres planlægning, ellers kommer det ikke til at gå hånd i hånd.

Der er således også hos os et ønske om at decentralisere og lægge så mange beslutninger som muligt derud, hvor man nøjagtig ved, hvad det drejer sig om, fordi man har boet der i mange år, således at vi ikke ser en gentagelse af det, man har gjort forkert i de store byer. Det er jo noget, man kan se, når man kommer ud omkring, nemlig at man tror, der er fred og ingen fare, og pludselig lægges der cement på den gamle sportsplads, og nye butikcentre med en masse banker og butikker opføres, medens de eksisterende butikker og hovedgaden dør ud. Det er en af de ting, vi har set, som kommer haltende efter ude i de små bysamfund.

Det vil være nødvendigt med en overordnet styring samtidig med en decentralisering. Det kan lyde lidt paradoksalt, men jeg tror, det er nødvendigt, hvis man gerne vil bevare de små bysamfund, for et af de problemer, der kan opstå, er, hvordan vi tilrettelægger trafikken, hvordan vi tilrettelægger specielt den kollektive trafik. De fleste har jo ikke råd til at køre den lange vej til arbejdet i egen bil, og derfor må det være muligt at komme med tog og bus derhen, hvor arbejdet er. Så kan man gå den anden vej, hvad man har været inde på, og spørge sig selv, om ikke det er muligt at flytte arbejdet ud til de mindre bysamfund. Med den teknologiske udvikling vil det nok være muligt at lægge noget dér, der ikke sviner. Nu sidder jeg selv i et amtsråd, og dér har vi visse ideer om at give dispensationer osv., men jeg tror, at

[Yvonne Herløv Andersen]

man skal være meget forsigtig med, at man ikke stirrer sig blind på de arbejdspladser, der kan komme ud af en virksomhed, som i realiteten giver et affaldsprodukt, som man ikke kan optage i det miljø, der eksisterer. Man må ikke sætte arbejdspladserne over det miljøsvineri, der vil komme ud af det, mener jeg. Det må være muligt gennem planlægning at få tilført virksomheder, som beskæftiger sig med områder, som ikke giver en belastning af miljøet.

Vi har alle sammen set, når vi kommer kørende til de små byer, at omtrent 11 km uden for byen står byskiltet, og dertil havde man tænkt sig, at den skulle nå. Det er der i dag ikke rigtig nogen der tror på bliver tilfældet. Derfor er det glimrende, hvis man kunne løse lidt op for de stramme regler om by- og landzone og få udnyttet de arealer dels i landbrugerhvervet, dels til fritidsformål.

Med det samme, jeg er ved fritidsformål, vil jeg sige, at et af de bedste eksempler, jeg har set, er Kongskilde friluftsgård. Det er et virkelig godt eksempel på, hvordan man kan skabe et rekreativt område for befolkningen tilknyttet et kursuscenter. Arealerne kan også udnyttes, som det blev sagt af bl.a. fru Tove Niemann, til kolonihaver, byggelegeplads og andre formål.

Det blev sagt på konferencen på Klarskovgård og igen i ministerens indlæg, at det, vi nok skal, er at udnytte bl.a. parcelhuskvartererne bedre. Det vil sige, at vi skal ophæve nogle af de bestemmelser, vi har med hensyn til at måtte bygge tofamiliehuse – altså bygge vores hus ud, således at det bliver muligt, at der kan bo to familier i det. På den måde kan vi også bedre skabe befolkningsunderlag for henholdsvis lægehuse, skoler, nærbutikker osv. Det kan nok være, vi har brugt for meget jord til boligformål i de år, der er gået.

På den måde kan man sikre, at der kan blive bedre eksistensvilkår for de små byer. Hvis man kører omkring på Sjælland, som jeg gør, vil man se, at flere af dem er blevet spøgelsesbyer ganske enkelt; husene er tomme, der er ikke nogen, der renoverer dem. Man kan ikke engang sælge dem, man må bare gå fra huset. Og så er der heller ikke flere købmænd osv. Det har noget at gøre med, at man hellere kører et stykke vej – hvis man har noget at køre i – ind og hand-

ler i de store lavprisvarehuse og så inden lukketid når at smutte ind og købe en pakke gær hos købmanden. Det kan han altså ikke leve af. Det har også noget at gøre med, hvordan solidariteten er i det lille samfund.

Der er i landsplanredegørelsen specielt satset på de større byer. Jeg så gerne, at man eventuelt holdt en konference om, hvordan vi bærer os ad med at sanere i de større byer på en rimelig måde, så der ikke opstår alle disse problemer, vi så udmærket kender, hvoraf en af de værste følgerikninger er, at man må flytte folk væk og helt ud i områder, hvor de slet ikke bryder sig om at bo – med deraf følgende problemer. Jeg vil i forbindelse med denne opfordring erindre om, at det er muligt at skille en elevator ad indvendig med de bare fingre. Der opstår nogle sociale problemer, som aldrig har været hensigten, når man flytter folk ud af deres miljø. Det er vanskeligt at identificere sig med en bebyggelse, som ligger på en mark, totalt isoleret. Det er svært at finde ud af sig selv i forhold til den, og hvordan man skal fungere. Det giver nogle meget uheldige følger.

Vi er glade for, at der er nedsat den arbejdsgruppe til at se på mulighederne for at øge antallet af boliger, specielt i de områder, som jeg var inde på før. Det er også muligt i de større byer at gøre det samme. Det har man set med heldige saneringer, hvor man har sammenlagt mindre lejligheder, toværelses til treværelses, ved at lade en opgang dele, ganske enkelt.

Det er også væsentligt, at energi- og varmeplanlægningen går hånd i hånd med landsplanlægningen. Hvis vi – nu sætter jeg det i citationstegn – »bygger bro« og tager beslutning om et par år med hensyn til, hvor vi lægger vores naturgasnet, og specielt med hensyn til de to nye kraftvarmeværker, så ved vi jo godt, at omkring dette vil der opstå både erhvervsvirksomheder og byggeri i meget høj grad. Hvis man ikke får gjort energien billigere i de mindre befolkede områder, vil det give en øget udvandring fra dem, det kan man næsten sige sig selv. Man må lave en energipolitik, der balancerer, således at det bliver muligt at varme sit hus op til den samme pris, som er gældende omkring de store kraftværker.

Min konklusion på det er, at jeg går ud fra, at det her skal være en del af en løbende debat. Jeg ville egentlig godt have ministe-

[Yvonne Herløv Andersen]

rens svar på, om det var en idé med enkelte delpunkter, før man tager konkrete initiativer, at lave en konference om det. Jeg opfatter det ikke som noget partipolitisk, men som noget alment nødvendigt. Hvordan skal vi skal bære os ad? Som det hedder i landsplanredegørelsen: Hvad gør vi ved Danmark? Det skal vi være samlet om. Derfor synes jeg, det er væsentligt, at vi kan få en videre debat om det.

Dræbye (RV):

Inspireret af planstyrelsens udmærkede debatoplæg om landsplanlægningen beskæftiger miljøministeren sig i landsplanredegørelsen meget med forudsætningerne for kommunernes planlægning i de kommende år. Der gøres opmærksom på helt nye vilkår og på behovet for omstilling. Det skal jeg ikke kritisere. Ministeren har dels denne forpligtelse til at beskæftige sig med den lokale planlægning i kommuneplanloven, dels er det ganske rigtigt meget vigtige opgaver, der påhviler kommunerne i forbindelse med omstilling, byomdannelse m.m., og ministeren siger såmænd meget fornuftigt om disse spørgsmål.

Med henvisning til ministerens grundighed på netop dette område vil jeg beskæftige mig med nogle områder, som ikke er nær så godt behandlet i redegørelsen. Jeg synes, der er grund til at efterlyse svar fra ministeren på et andet meget væsentligt spørgsmål vedrørende den fysiske planlægning, et spørgsmål, som kunne, ja, som burde være behandlet i landsplanredegørelsen. Spørgsmålet er: vil ministeren aktivt understøtte virkeliggørelsen af de nu vedtagne regionplaner og de kommende kommuneplaner samt medvirke til, at staten som helhed gør det samme? Vil ministeren generelt medvirke til, at statens samlede virksomhed i større udstrækning end tidligere understøtter de vigtigste mål i lands- og regionplanlægningen? Det er jo mål som decentralisering, styrkelse af lokalsamfund, beskyttelse af miljøet, ligelig udvikling af landet, bedre levevilkår for forskellige befolkningsgrupper.

Jeg vil godt nærmere begrunde, hvorfor jeg netop har stillet dette spørgsmål til ministeren i dag. Det har nemlig undret os en hel del, at ministeren i årets redegørelse næsten helt har sluppet regionplanlægningen af sy-

ne. Ganske vist blev regionplanerne godkendt i efteråret 1981, men det er især efter godkendelsen, at der er behov for ministerens medvirken.

For det første er regionplanlægningen i det store hele gennemført under andre økonomiske forudsætninger end de gældende. Skal de mål om decentralisering og styrkelse af lokalsamfundene, der var en meget væsentlig del af regionplanlægningen, virkeliggøres, er en aktiv statslig støtte, ja, formentlig helt nye virkemidler nødvendige. Går det sådan, som nogle har spået med hensyn til landbruget, at der nedlægges op imod 70.000 brug frem til år 2000, er der enorme vanskeligheder med at fastholde landsbyoverlevelse på et realistisk grundlag.

For det andet rummer de statslige økonomiske kriseindgreb en række modsætninger i forhold til målene i lands- og regionplanlægningen. Bespareser kan således virke egnsafviklende i stedet for målet om en ligelig udvikling i hele landet. Derfor er der et stort behov for omtanke og landsplanovervejelser i forbindelse med den igangværende omstilling af den offentlige virksomhed.

For det tredje befinder vi os formentlig midt i et teknologiskift, som i de kommende år vil give mulighed for, at både decentralisering og udvikling af nærmiljøer kan understøttes. Derfor er det vigtigt, at de mange enkelte statslige politikker ud over de økonomiske hensyn også underlægges landsplanhensyn. Jeg skal nævne nogle eksempler på dette.

Der er boligpolitikken, hvor der med fordel kan gennemføres en tildeling af kvoterne for det direkte støttede statslige byggeri, der medvirker til at realisere regionplanmålene om decentralisering, f.eks. således at bestemte områder sikres en fortrinsret ved tildeling af kvoterne.

Der er trafikpolitikken, hvor der både ved takststruktur og nyanlæg bør sigtes mod virkeliggørelse af regionplanmålene.

Der er energipolitikken, hvor der ved tildeling af støtte til energiprojekter, ved nyanlæg af forsyningsnet og ved takststruktur ligeledes bør sikres en decentral samfunds- og beskæftigelsesudvikling.

Der er informationspolitikken, hvor der ved anlæg af ny infrastruktur, f.eks. TV 2 eller bredbåndsnet, må sikres imod en opde-

[Dræbøye]

ling af landet i områder, der er forsynet, og områder, der ikke er det.

Der er erhvervspolitikken, hvor en lang række forhold har betydning for samfundsstrukturen, f.eks. detailhandelens udvikling, der rejser spørgsmålet om et koncessionssystem til sikring af tyndt befolkede områders butiksforsyning. Der er discountproblemet. Der er købekort- og Dankortområdet, hvor det i hvert fald skal sikres, at der ikke ved hjælp af disse systemer gennemføres en ny koncentration. Og der er landbrugsudviklingen, som jeg nævnte før.

Områder som disse kan være langt mere væsentlige for realisering af regionplanlægning og landsplanmål end de kommunale boligkvote og erhvervsudlæg, der har været stridspunkterne i regionplanlægningen.

Vi har meget hårdt brug for en offensiv statslig analysevirksomhed vedrørende disse spørgsmål, men det er karakteristisk, at da folketinget forleden drøftede den faste Storebæltsforbindelse, som jo er et af trafikpolitikens mål, forelå miljøministerens landsplanovervejelse, herunder de samlede vurderinger af øst-vest-trafikforbindelserne, slet ikke. De kom først nogle dage efter.

For nogle år siden holdt amtsborgmester Erling Tiedemann, der dengang var formand for Amtsrådsforeningen, men som jo også er venstremand og tilhænger af det nære samfund, et foredrag ved et byplanmøde i Nyborg, og han sluttede dette foredrag med at sige, at vi har brug for en stærk stat. Han forklarede, hvorfor tilhængerne af det nære samfund mente det. En stærk stat er en stat, der kan styre sig selv. I den forstand kan vi godt bruge en stærkere stat, også stærkere, end miljøministeren i landsplanredegørelsen synes at mene. Det er helt afgørende for tilliden til planlægningssystemet, at de sammenfattende, på tværs gående hensyn får en stærkere vægt, at regionplanlægningen med decentraliseringen, som så mange engagerede sig så stærkt i, understøttes af staten. Vi kan ikke acceptere staten som et mangelvare uhyre, hvor hvert hoved trækker hver sin vej og i øvrigt kun tænker på sig selv og ikke på helheden.

Også på et andet område synes jeg det er vigtigt at miljøministeren får styrket landsplanhensynene. Her kan ministeren måske siges at have to kasketter på, man det er ikke desto mindre vigtigt, at også landsplanka-

sketten anvendes. Jeg tænker på beskyttelsen af miljø- og naturværdier. Der foregår jo blandt andet i miljøministeriet en væsentlig sektorplanlægning, og her er det nødvendigt, at staten også ved, hvad den vil, når den handler.

Når telestyrelsen vil etablere en kortbølge-radiosender, så skal den også anlægge naturbeskyttelsehensyn. Når ministeren for offentlige arbejder etablerer et nyt dige i Tøndermarsken, burde det være en selvfølge, at de tabte naturværdier så vidt muligt genetaberes. Når D.O.N.G. lader olieledningerne krydse landet, skal der også tages fredningshensyn. Når ministeren for offentlige arbejder anlægger en vej i en sårbar ådal, skulle det være overflødigt med en årelang strid om naturværdierne. Når grundvandet forurenes med nitrat, må også landbrugsministeren tage initiativer til en sikring, f.eks. med de virkemidler, der ligger i driftsomlægninger, osv.

På disse områder optræder ministeren ikke altid håndfast nok over for de mere jordnære sektorinteresser, men det er et spørgsmål om vores hele fremtid, og selv om flere af de eksempler, jeg nævnte, faktisk er endt lykkeligt, er der behov for en indsats på netop dette område – og årsagen til, at de endte lykkeligt, var ikke i alle tilfælde miljøministeren.

Det er altså vigtigt, at ministeren varetager sine landsplanopgaver. Gøres det, tror jeg, at en række kommuner og en række kommunalfolk ikke kun vil opfatte ministeren og hans planstyrelse som en klods om benet, men også vil opleve dem som allierede. Det kan få en væsentlig betydning for planlægningen, at en sådan holdningsændring opnås.

Ministeren er i sin redegørelse en hel del inde på forenkling. Før kommunalreformen og planlovsreformen skrev Erik Kaufmann en bog, der hed »27 slags planer«, som var en konstatering af, at vi allerede dengang havde for mange planer, og at de i øvrigt hang dårligt sammen. Siden har vi fået flere planer på flere offentlige niveauer, og man kan nok spørge sig selv, om det nu overhovedet ser spor bedre ud, end da den kritiske analyse kom.

Men man kan også spørge, når der drøftes forenkling: for hvem? Ønsket må være, at det først og fremmest er forenkling for den enkelte, mere overskuelige retsvirkninger af

[Dræbte]

det samlede lovgivningssystem, krav om, at man ikke skal henvende sig til flere offentlige myndigheder. Det skal også være en forenkling for kommunen i den forstand, at man i højere grad får mulighed for at tage hensyn til ændrede forudsætninger, men det skal ikke være en forenkling på bekostning af beboerindflydelse.

Endelig kunne forenklingen jo også være en smidiggørelse, en udvidelse af de muligheder, man råder over, for at løse de opgaver, som er et led i målene. Hvis det nu er sådan, at det, der er godt for 90 pct. af landet, ikke er særlig godt for de sidste 10 pct., så er det jo et spørgsmål, om vi ved hjælp af disse systemer skal presse det ned over de sidste 10 pct. Hvis man skal have et eksempel, vil jeg nævne spildevandsplanlægningen, som er et vældig godt eksempel.

Jeg vil til sidst spørge, om det nu er givet, at formen for landsplanredegørelsen skal være den, som den har været i år, og som den har været i de senere år. Burde der ikke være, som der er i anden planlægning, en statusdel, hvor ministeren spurgte sig selv: hvordan er det gået med de mål, jeg skal administrere? Er det lykkedes at gennemføre dem? Hvordan er det sidste år forløbet på dette område? Derudover kunne der være et handlingsprogram, der indeholdt præcise forslag til, hvad der skal ske i fremtiden.

Jeg vil derfor slutte af med at opfordre ministeren til at skrive en ny landsplanredegørelse, ikke fordi den, vi drøfter i dag, er dårlig, men fordi den går uden om for mange væsentlige ting. Den mangler mod til at tage fat på de konflikter, der er forbundet med at realisere de mål, vi gerne skulle opnå ved hjælp af det samlede planlægningssystem. Den er simpelt hen for pæn. Hvis ministeren ikke tror mig på mit ord, synes jeg, han skulle kaste et blik på pressebænkene. Så kan han se et ganske klart bevis på, hvor pæn landsplanredegørelsen egentlig er blevet.

Waldorff (VS):

Når man går vejen fra det, der hedder »Debatoplæg om landsplanredegørelse 1983-2000« - især delredegørelserne, men også det sammenfattende debatoplæg - og så til »Landsplanredegørelse 1982«, så er det en forstemmende oplevelse, vil jeg nok sige.

I debatoplægget 1983-2000 er der for det første mange gode analyser af, hvordan tingenes tilstand hænger sammen med de underliggende økonomiske udviklinger, med det økonomiske system, som vi lever under. Der er også en meget god og omfattende dokumentation af, hvad det rent faktisk er for nogle udviklingstendenser, man kan se, og der er også lagt op til en diskussion om de politiske mål og de midler, man skulle bruge.

Miljøministerens redegørelse 1982 her er halvt konservativ og halvt bare almindelige, forsigtige undvigemanøvrer i forhold til centrale planspørgsmål, og så er den garneret med nogle pæne, almindelige, småborgerlige synspunkter. Endelig er der det, som man ikke kan komme uden om, nemlig nogle politiske sandheder, som er blevet kæmpet igennem af organisationer, partier, beboerforeninger og sådan noget, ikke mindst med hensyn til ting, som det er nødvendigt at foretage sig i de centrale bydele. Men der er ikke nogen stillingtagen til, hvad man egentlig har af målsætning. Det er også en slags stillingtagen, nemlig indirekte en afsløring af den dybe konservatisme i denne regering. Der er ikke nogen stillingtagen til de udviklingstendenser og det mulige udviklingsforløb, som er beskrevet i debatoplægget.

Miljøministeren noterer lige på vejen, at befolkningsudviklingen kan man i det mindste sige noget præcist om, og så er der i øvrigt en tendens til koncentration og centralisering inden for erhvervslivet. Derudover er der opregning af en masse problemer, som man ikke kan komme uden om, men det er igen kun oplæg til småjusteringer i forhold til disse problemer.

Jeg vil gætte på, at sådan en beskrivelse måske opleves som værende dybt uretfærdig over for redegørelsen, og jeg vil slet ikke betvivle, at miljøministeren mener denne redegørelse ærligt af sit fulde hjerte og også tror på, at det har en politisk betydning at få skrevet de ting. Men jeg synes, man skal holde fast i, hvad der er det centrale problem.

Debatoplægget siger, at det er absolut nødvendigt både med langsigtet planlægning og med politiske beslutninger, hvis man skal undgå, at der opstår nye sociale uligheder i samfundet, at der kommer skæv regional udvikling, at der fortsat finder en forkert og skadelig byudvikling sted med alle de sociale, boligmæssige, sundhedsmæssige, trafik-

[Waldorff]

mæssige konsekvenser, som det indebærer, og hvis ikke der fortsat skal finde en generel miljødestruktion sted og flere ting. Heroverfor er det centrale i miljøministerens redegørelse, at der ikke er lagt op overhovedet til nogen væsentlige politiske beslutninger – bortset fra én ting, og det er endda kun andydningsvis. Man overvejer at forringe planlægningen. Det bliver ikke sagt meget tydeligt; man kalder det smidiggørelse, og man kalder det forenkling. Hvis man samtidig læser den henvendelse, der er kommet fra Kommunernes Landsforening, kan man, tror jeg, få et rimelig sikkert fingerpeg om, hvad det rent faktisk er for forberedelser, man gør sig i planstyrelsen med hensyn til det, jeg kalder forringelse af planlovgivningen.

Her vil jeg godt gribe fat i det begreb, som man efterhånden næsten bliver bekymret over at bekende sig til, nemlig decentralisering. Alle synes, man anstændigvis skal sige, at decentralisering er noget godt. Man kan snakke om denne decentralisering inden for plansystemet på flere måder. Hr. Dræbye snakker næsten altid om den grundejer eller den butiksindehaver, som skal sende 27 ansøgninger til systemet. De andre borgerlige partier snakker meget om de kommunale administrationer. Det kan man måske godt kalde decentralisering og forenkling og overskuelighed og alt sådan noget. Men det, der hele tiden forsvinder, og som hr. Dræbye lige fik med i en bisætning til allersidst, er: hvad bliver der af beboerindflydelse, hvor bliver den af i disse forenklinger?

Jeg er meget spændt på, hvordan denne diskussion kommer til at forløbe, og hvad vi kan forvente af udspil fra planstyrelsen og fra miljøministeriet. Jeg er fuldstændig overbevist om, at det, der er lagt op til, er ren liberalistisk decentralisering og forenkling af plansystemet på erhvervslivets – og måske de kommunale bossers – betingelser, mens der er tale om fuldstændig ligestilling over for det niveau, som ligger nedenunder: decentralisering og lokal indflydelse og alle de andre pæne ting, som miljøministeren skriver om i denne redegørelse, altså hvordan befolkningen i det daglige får mulighed for at få indflydelse på sin livssituation. Det forsvinder fuldstændig ud af alt det her, hvor alt det med forenkling af administration og plansystemer, så vidt jeg kan se, og så vidt som det

kan dokumenteres indtil nu, handler om at forbedre vilkårene for det private erhvervsliv.

På samme måde mener jeg – det ligger meget i forlængelse af det her – at der er en dyb og uløst modsætning i redegørelsen imellem på den ene side det almene pæne ønske om at fremme decentralisering og styrke lokalsamfundene og så på den anden side konstateringen af, hvad der faktisk sker, hvordan udviklingen faktisk er – her først og fremmest det, som miljøministeren selv nævner: at kapitalen udvikler sig i retning af en stadig stigende koncentration.

Miljøministeren nævner oven i købet dagligvareområdet som et af de centrale. Alligevel har vi en regering, for hvem f.eks. det at gribe ind over for discounthandelen er noget af det fjerneste, den kan forestille sig. Det tør den ikke, for så stikker den fingrene ned i en hvepserede, hvor købmandsorganisationerne kommer op at slås indbyrdes. Det lader man så flyde, på trods af at man her har en af de ting, som klarest modvirker det, som miljøministeren siger han gerne vil, nemlig sikre overskuelige lokalsamfund, hvor folk faktisk kan fungere. Det er ikke kun dagligvarehandel, det handler om; det handler også om industriudvikling, som hr. Camre var inde på.

Vi kan tage sådan noget som landsbydebatten. En af årsagerne – og den fundamentale – til, at landsbyer i dag fremtræder som en anakronisme, er den kapitalistiske udvikling, det er den koncentration, der sker inden for handel og håndværk og industri. Det har man reelt ikke noget plansvar på og reelt ikke noget politisk svar på. Det, der handler om opløsning imellem offentlige og private funktioner, bliver aldrig så konkret, at man f.eks. kunne sige – det tror jeg heller ikke at regeringen vil –: ja men vi vil være villige til, at det offentlige f.eks. overtager vigtige erhvervsfunktioner, så der bliver mulighed for at planlægge også landbysamfund. Hvis man anbragte offentlig produktionsvirksomhed eller lod det offentlige drive en dagligvarehandel og den slags ting, så kunne man gøre det; man kan ikke gøre det, når man overlader det til det private erhvervsliv.

Det problem går bare igen, igen og igen, også med hensyn til den skæve regionale udvikling, hvor ingen vil tale om lokaliseringspligt for virksomhederne. Det går også igen, når man diskuterer byplanlægning. Der er

[Waldorff]

ikke nogen indgreb fra statens side over for Københavns kommune og hovedstadsområdet, på trods af at man her har et område, hvor planlovene og især intentionerne i planlovene klart bliver overtrådt på den ene og den anden måde. Miljøministeren taler om hele den byudvikling – jeg er enig i meget af det – og om den udtynding, der skal ske af byområderne, idet der skal skabes balance mellem bolig og erhverv. Men det hjælper jo ikke noget at have det som en hensigt, når man f.eks. kan se, at Københavns kommune har magt til at se stort på de intentioner, som i mange år har ligget i planlægningen, og så bare lade tingene køre på deres egen måde. Miljøministeren siger f.eks. – meget fornuftigt, synes jeg – at det er vigtigt at prøve at bevare ikke-forurenende industri og erhvervsliv i forbindelse med boligområder. Alligevel har Weidekamp i årevis kørt med totalsaneringer, hvor erhvervene bare forsvinder. Det er bare én ting. Tiden er gået, og der er ikke rigtig mulighed for at tage alle de andre detaljer op i forbindelse med Københavns kommune.

Jeg mener, at pointen i det her er, at redegørelsen i virkeligheden ikke leverer de midler, der skulle til for at lave den nødvendige planlægning. Tværtimod fastholder redegørelsen det borgerlige synspunkt, at det er privatkapitalen og det er de relativt velaflagte, der skal have lov til at diktere samfundsudviklingen.

Man kan sige til allersidst, at måske er det alligevel ikke så forskelligt fra de landsplanredegørelser, vi plejer at få – selv om jeg synes, det var en glimrende kritik, hr. Camre fremsatte.

Steffensen (KrF):

Til de få ordførere, der har haft kritiske bemærkninger til landsplanredegørelsen, vil jeg gerne bemærke, at når man i den sidste måneds tid har været rundt til mange kommunale forsamlinger, har man erfaret, at langt de fleste har modtaget denne landsplanredegørelse meget positivt. Det hænger efter min opfattelse sammen med, at redegørelsen er et led i regeringens økonomiske politik, hvor planlægningen må være med til at sikre den bedst mulige udnyttelse af de økonomiske ressourcer, vi har. Men jeg tror også, det hænger sammen med en anden ting.

Ministerens redegørelse viser, at der er et udmærket instrument til den nødvendige omstillingsproces i kommunerne. En styrkelse af nærdemokratiet er ønskelig. Jeg tror altså, man kan tage ad notam, at det er et udbredt ønske hos ganske mange kommunalpolitikere. Det er det naturligtvis ud fra den logiske betragtning, at det er ude i kommunerne, man har kendskab til de praktiske forhold; det er dér, man skal realisere de ting, som ligger i planlægningen.

Det er kristeligt folkepartis opfattelse, at der opnås de bedste resultater i en økonomisk stram tid ved at lade planlægningen være baseret på størst mulig decentralisering i beslutningsfasen, når de overordnede rammer er fastlagt.

Vi er derfor også meget tilfredse med, at miljøministeren i redegørelsen giver udtryk for, at han er af den opfattelse, at det just er ude i befolkningen, de bæredygtige løsninger skal findes. Det er ikke et forsinkende element, som nogen måske vil hævde, men ganske enkelt det, der giver en nødvendig og rimelig planlægning styrke. Derved får den bærekraft i de områder, hvor den skal fungere.

Det er kristeligt folkepartis opfattelse, at det enkelte menneskes og dermed også samfundets interesser bedst tilgodeses ved, at planlægningen foregår på en sådan måde, at man i højeste grad – så meget, som der nu er mulighed for – tilgodeser de mindre enheder. Det sikrer overskueligheden, det øger ansvarligheden, og det skaber også færre sociale problemer. Det er derfor vigtigt, at planlægningen sikrer en øget decentralisering og en styrkelse af lokalsamfundene. Det er der mange ordførere der har givet udtryk for, og det er der åbenbart stor og bred enighed om i folketingset.

Vi har altid ment, at de fysiske omgivelser spiller en stor rolle for familien og for den enkelte, hvorfor det naturligtvis også må være vigtigt, at der skabes trygge vilkår, også fysiske vilkår, både for børnene og for de ældre, og at der også er uddannelsesmuligheder for de unge i det samfund, vi planlægger for. Det må derfor ikke i planlægningen umuliggøres for det enkelte lokalsamfund at tage initiativer til bevarelse eller til styrkelse af den service, der er en nødvendig forudsætning for bevarelsen af de mindre byer og

[Steffensen]

landsbyer. Vi er særdeles tilfredse med ministerens bemærkninger derom i redegørelsen.

Det er indlysende, at planlægningen hidtil har forudsat et vækstsamfund. Det gælder ikke mere i samme grad. Det må vi tage til efterretning, og det må vi indrette os efter. Derfor bliver planlægningen nødt til at være så fleksibel, at planerne kan tilrettes eller indrettes efter disse vilkår undervejs; ellers bliver de ganske enkelt ubrugelige. Det gælder både regionplaner, kommuneplaner og lokalplaner.

Det er også det, vi forstår ved ministerens tanker om, at det er nødvendigt med en opblødning omkring alle disse forskellige sektorer. Det er ikke noget, der bare gælder miljøministerens område. Det er simpelt hen nødvendigt, at vi i alle de store sektorplanlægningstendenser prøver på at få de ret skarpe skel, der har været imellem mange af sektorerne, blødt op på en sådan måde, at de går ind i en større helhed, at de ses under ét som en større helhed. Det må også sikres gennem landsplanlægningen, at det fortsat er attraktivt at drive landbrug med alsidig drift – jeg vil gerne sætte streg under det sidste, det alsidige, for det er den ensidige driftsform, der har en ødelæggende virkning på miljøet – også på andre faktorer, men navnlig på miljøet. Det kender vi alle. Det er rigtigt, at der er mange interesser forbundet med dette, og de går på tværs af sektorerne.

Kristeligt folkeparti ønsker, at de større byer har mulighed for at omdannes efter et mønster, som også fremmer den decentrale udvikling. Hvor det er muligt, bør der skabes lokalområder med de nødvendige serviceforanstaltninger og servicefaciliteter inden for det område, det drejer sig om, såvel ved offentlige som ved private initiativer. Det betyder, at lettere og ikke-forurenende industri med fordel vil kunne komme ind under disse forhold, lokaliseret på en sådan måde, at transportproblemerne undgås. Hvad der måske er nok så vigtigt, er, at ansvarsfølelsen for hele samfundet og for hele området øges.

Der bør i størst mulig udstrækning tages menneskelige hensyn, også når den ældre bydel skal saneres og fornyes. Det betyder, at brugelige boliger ikke må rives ned, men skal, hvor det ellers er rimeligt og økonomisk forsvarligt, istandsættes. Vi synes, det er et interessant afsnit, miljøministeren har om dette. Jeg vil gerne sige, at det er en ikke

uvæsentlig, måske endda en meget stor udfordring til nutiden, både når det drejer sig om planlægningen for vore større byer og sanering deraf, og når det drejer sig om udførelsen af dette arbejde. Det er en stor udfordring – måske på sin vis større end dér, hvor det bare drejer sig om at bygge nyt på nyt land. Saneringen af de gamle bykvarterer vil blive en væsentlig opgave i de kommende år. Her er det vigtigt, at mindre industri og håndværk, der altså ikke forurener områderne, ikke kræves udflyttet til specielle industriområder. Det er jo således, at det oftest vil være med til at fjerne den økonomiske eksistensmulighed.

Det er vigtigt i al den planlægning, at vi sikrer de rekreative områder med alt, hvad dertil hører. Der er ikke tid til – og det er heller ikke nødvendigt – at gå ind på de enkelte punkter, men jeg vil dog sige, at det er også vigtigt, at man tænker på en speciel faktor her i forbindelse med de rekreative områder, og når det drejer sig om byerne, at man er opmærksom på ikke bare, som tidligere nævnt af andre ordførere, den kollektive trafik, men også den bløde trafik.

Til slut vil jeg give udtryk for, at kristeligt folkeparti er meget enig i ministerens grundsynspunkter i redegørelsen. Vi synes, at det, der er fremlagt her, er der perspektiv i. Hvad der måske er nok så vigtigt, er, at det også er noget, der er gehør for i kommunerne, der skal leve op til de rammeplaner, som dette folketings skal vedtage.

Agerschou (SF):

I det debatoplæg fra miljøministeriet, der hedder »Hvad gør vi ved Danmark?«, er der et afsnit med overskriften »Udviklingstendenser for befolkningen i Danmark«. Her fremhæves bl.a., at de kommende års samfundsudvikling kan betyde, at der sker en opdeling i befolkningen, og at en sådan opdeling vil kunne betyde stadig dybere skel og på længere sigt et øget modsætningsforhold mellem de forskellige befolkningsgrupper. Det fremhæves, at befolkningen faktisk allerede i dag kan opdeles i 3 hovedgrupper, nemlig dem, der har arbejde hele tiden, dem, der har arbejde noget af tiden, og dem, der slet ikke har arbejde. Disse grupper er ikke fastcementerede i øjeblikket. Der er hele tiden bevægelse. Men i debatoplægget frygter

[Agerschou]

man, at denne opdeling kan stivne med meget dybtgående samfundsmæssige konsekvenser.

Herefter opregnes der i oplægget nogle grupper, det i særlig grad vil komme til at gå ud over, hvis dette sker, nemlig kvinderne, dem, der er sat uden for arbejdsmarkedet, de ældre og de unge, der aldrig har haft arbejde.

Mellem de tre grupper vil der opstå stignende forskelle i levevilkårene, ikke mindst på grund af forskelle i indkomster. Jeg vil godt spørge ministeren, om han er enig i disse betragtninger, og om han anser en sådan udvikling for en fare og som noget, der bør forhindres.

Grunden til mit spørgsmål er, at vi opfatter den generelle politik, regeringen fører, som noget, der vil accelerere og cementere denne udvikling. Når man f.eks. drastisk nedsætter indkomsterne for kontanthjælpsmodtagere, hvis eneste problem er, at de står uden arbejde, så sker der en udvikling i retning af det, der er beskrevet i debatoplægget. Når man som et andet eksempel har planer om at forringe indkomsterne for unge arbejdsløse, er man igen i gang med at forcere en udvikling som den nævnte. Når den borgerlige regering som et tredje eksempel forringer vilkårene for syge mennesker, som det er sket med indførelse af varighedsbegrænsning i sygedagpenge og indførelse af karenssag, fortsætter man på den vej, der her er beskrevet.

Der kunne gives mange andre eksempler på, at den borgerlige regerings politik alt i alt er i fuld gang med en opdeling af befolkningen i dem, der har meget, dem, der har noget mindre, og så dem, der har allermindst, og det ligger klart, at det er dem, der har mindst, der hele tiden skal holde endnu mere igen, når regeringen farer ud med sine forskellige initiativer.

Nu kan ministeren bare svare, at han synes, det er helt fint med en sådan tredeling af befolkningen, men det vil jeg i så fald gerne høre fra folketingets talerstol. Hvis ministeren også synes, at der er tale om en farlig udvikling, kan det konstateres, at regeringens politik går i den stik modsatte retning af, hvad miljøministeren ønsker.

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Jeg vil gerne først sige tak for den anledning, vi har fået her i folketinget, til at debattere regeringens landsplanredegørelse og debatoplægget »Hvad gør vi ved Danmark?« Det har netop været vores ønske, at vi må få en grundig debat – ikke bare herinde, men en debat, der vil spredes ud over hele landet.

Efter indlæggene må vi konkludere, at det har været en meget spredt debat, en debat, der afspejler det politiske spektrums mangfoldigheder og udstrækning, men det er jo ganske naturligt, fordi der er så kolossalt mange områder, man må ind på, når man skal tale om planlægning og om vores oplæg.

Inden jeg går ind i besvarelsen af de enkelte indlæg, vil jeg godt komme med nogle generelle bemærkninger om planlægningen.

Den situation, vi står i i øjeblikket, præger i høj grad vores redegørelse. Man må nok gøre sig klart, at skal velfærdssamfundet opretholdes, må alle samfundsområder spille med. Det er regeringens opfattelse, at planlægning også er nødvendig for fremtiden. Planlægningen i 1980'erne skal på én gang sikre den bedst mulige udnyttelse af vore ressourcer og være et redskab i den omstillingsproces, som er i gang, og som vil fortsætte. Man skal i planlægningen leve op til disse krav. Hvis vi skal det – og det skal vi – må man gennemgå plansystemerne for at få dem gjort enklere. De må gøres mindre udviklede at arbejde med og lettere at overskue.

Det er vigtigt, at planlægningen bliver et redskab, som kan være politikerne til støtte i omstillingsprocessen, men samtidig må planlægningen ikke virke unødigt restriktiv eller virke som en spændetrøje for nye initiativer.

Dialogen om samfundets problemer mener jeg er nødvendig uanset økonomiske sparetider. Vi har simpelt hen ikke råd til at lade være med at tage denne debat. Derfor var det et godt initiativ, min forgænger tog, da han bad planstyrelsen udarbejde debatoplægget »Hvad gør vi ved Danmark?« Debatoplægget ser på de perspektiver, der tegner sig for samfundsudviklingen og landsplanlægningen de næste 15–20 år. Det beskæftiger sig altså med planlægningsproblemer og -muligheder, vi som ansvarlige politikere er nødt til at forholde os til og om nødvendigt reagere på – vel at mærke i tide.

Der er ingen tvivl om, at der med mellemrum er behov for debatoplæg om de lange linjer i samfundsudviklingen. Det er vigtigt,

[Miljøministeren]

at 1980ernes langsigtede beslutninger bygger på et helhedssyn. Det må være en forudsætning, at alle hensyn og interesser, som skal varetages, er hørt. Kun på den måde kan det sikres, at sparsomme ressourcer ikke fejlinvesteres. En sammenfattende planlægning bør derfor efter regeringens opfattelse have en mere fremtrædende rolle i 1980'erne. Den sammenfattende planlægning vil kunne bruges til at aflaste og prioritere nogle af de krav om en detaljeret sektorplanlægning, som nogle amtskommuner og kommuner føler som en byrde. Det sammenfattende i landsplanlægningen må derfor i fokus.

Der udføres jo allerede et stort og nyttigt koordinerende arbejde på statens område, og det er vigtigt, at de enkelte sektormyndigheder arbejder for at støtte de mål, som er formuleret af amtsråd og kommunalbestyrelser i dialog med befolkningen. Det kan her vise sig nødvendigt at vælge løsninger, som set fra den enkelte sektors synsvinkel måske ikke er den mest hensigtsmæssige, men som ud fra en helhedsbetragtning er den rigtige.

Ser man på den statslige anlægsvirksomhed af landsplanmæssig interesse – det vil især sige på transport- og kommunikationsområdet og med hensyn til placering af statsinstitutioner – bør det overvejes at lade en redegørelse for de planlægningsmæssige konsekvenser af et givet projekt indgå på linje med redegørelsen for de finansielle forhold.

Man bør også gøre sig klart, at der er mange beslutninger uden for den fysiske planlægnings område – også lovgivning, der vedtages i dette ting – som har indflydelse på arealanvendelse, på bosætning og på erhvervslokalisering m.v. Jeg mener, at vi i den kommende tid bør være opmærksomme på, om eksisterende støtteordninger og kommende lovinitiativer kan anvendes med positive virkninger for de enkelte lokalsamfund, uden at deres formål svækkes.

Det er klart, at vi ikke skal have koordination for koordinationens skyld. Samordningsbestrebelsel bør følge hånd i hånd med forenklingens bestrebelsel. Vi skal ikke have bureaukratisering af planlægningen.

Regeringen har som bekendt igangsat et arbejde med at forenkle de lovregler, der findes, men der må ikke ske en forringelse af formålet med lovgivningen. Det er klart sagt. I denne tid ser vi de første resultater af dette arbejde; den første rapport med forslag til

forenkling af den fysiske planlægning drøftes for tiden med en række myndigheder. Den indeholder en række forslag til ændring af love og bekendtgørelser m.v., som regeringen snarest muligt vil tage stilling til.

Landsplanredegørelsen, som vi diskuterer her i dag, omhandler især planlægningen af byerne. Regeringens tilkendegivelse skal ses som synspunkter på den videre planlægning. Det er vigtigt for regeringen som led i omstillingen at sikre den bedst mulige anvendelse af bygninger og anlæg i de eksisterende byer. Det vil altid være god samfundsøkonomi. Det gælder såvel i de store som i de små byer.

Det er min opfattelse, at mennesket udfolder sig bedst i de små enheder. Derfor vil jeg også arbejde for en fortsat decentralisering og for de kvaliteter, som findes i lokalsamfundene; jeg tænker bl.a. på overskueligheden. Her er mange muligheder for fællesskab, muligheder for at være tættere på konsekvenserne af ens handlinger, friluftsliv – kvaliteter, som også kan opnås i de større byer.

I nogle landsbyer og på de mindre øer er der problemer med serviceforsyningen. Der er behov for utraditionelle og fleksible former for service både i skolen og i nærbutikken, som en hel del af ordførerne har været inde på. Der er behov for en opblødning af grænserne mellem de opgaver, der i dag ligger henholdsvis i offentlig og privat regie. Det er meget vigtigt, at man i disse samfund er åbne over for forslag og ideer fra borgerne.

Jeg finder, at offentlighedens, herunder erhvervslivets, deltagelse i planlægningen er et vigtigt princip, som må fastholdes i den nuværende omstillingsproces. Det er vigtigt, at borgernes synspunkter kommer frem, og det er glædeligt, at en del af ordførerne netop stærkt har præciseret dette. En dialog mellem borgerne og politikerne giver alle en bedre forståelse for lokale problemer og for deres løsning, og det gør grundlaget for politiske beslutninger bredere, men også mere solidt.

Vi er tilbøjelige til her i tinget kun at bruge en økonomisk målestok, når vi skal træffe beslutninger. Det er sandt nok, at denne regering kom til for at få styr på landets økonomiske problemer, men det er vigtigt, at de politiske partier ikke kun tænker på økono-

[Miljøministeren]

misk vækst. Livet har også andre sider. Menneskelige relationer skabes ikke af materielle ting alene. Vi kommer ingen vegne, hvis vi tror, at det alene er bygninger, service, faciliteter, der afgør livskvaliteten. Skal vi sikre, at fremtidens Danmark bliver et menneskeværdigt samfund også for vore efterkommere, mener jeg, vi må lægge mere vægt på de værdier, der bærer samværet i de mindre samfund, på fællesskab, på familien. Ellers tror jeg, at den danske befolkning vil reagere på en måde, som ingen af os ønsker.

Efter disse principielle betragtninger skal jeg gå ind på besvarelsen af nogle af de indlæg, der er kommet. Min taletid giver næppe mulighed for, at jeg i første omgang kan nå alle besvarelser igennem.

Jeg vil gerne takke hr. Camre for de positive udtalelser om debatoplægget. Det er ikke rigtigt, at debatoplægget siger, at nu skal vi tage de åndelige værdier frem, sådan at de skal træde i stedet for de materielle. Det er rigtigt, at de åndelige værdier må være de styrende, de overordnede, men netop dermed er også sagt, at det er dem, der skal styre de materielle.

Hr. Camre var inde på spørgsmålet: hvad er ministeren egentlig enig med debatoplægget i, og hvad er han uenig med debatoplægget i? Hvis det var sådan, at det var et debatoplæg, jeg var enig i i bund og grund, var dets værdi næppe særlig stor som debatoplæg. Dette debatoplæg skal være af en sådan art, at det belyser alle de aspekter, der kommer ind i forbindelse med det, vi taler om, og set ud fra så mange synsvinkler som muligt. Det er vores eneste chance for at få fornyelser og få afprøvet, om det, vi gør, er rigtigt.

Hvis jeg skal fremhæve noget af det, som jeg må sige regeringen er uenig i, må det blive debatoplæggets synspunkter på ledigheden, hvor der er en tendens til at nedvurdere den private sektors muligheder for at øge beskæftigelsen. Denne tvivl så vi netop meget stærkt markeret hos et par af ordførerne. Kommer regeringen igennem med sin økonomiske politik på dette område – og der er mange lyspunkter i den situation, vi er i, jeg tænker på energiprisfaldet, jeg tænker på rentefaldet, jeg tænker på opbremsningen af inflationen, på lønudviklingen – så vil perspektiverne for ledigheden ikke være så dystre som antydnet i debatoplægget.

En anden ting er, at jeg finder behandlingen af de kulturelle og etiske sider af vores tilværelse for lidt udbygget i debatoplægget. Men som sagt, vi kan ikke være enige i alt, hvad der kommer frem, og som jeg sagde før, er det heller ikke meningen.

Hvad er det så, jeg eventuelt vil markere som det, vi specielt er enige med debatoplægget om? Jeg vil godt pointere debatoplæggets centrale tema, at det er befolkningens levevilkår og daglige tilværelse, vi må have fat på. Oplægget understreger, at livskvaliteten for det enkelte menneske og den enkelte familie ikke blot er et spørgsmål om penge-lønnen, men nok så meget om omgangsformer, samværet med andre, boligforholdene og de omgivelser, vi færdes i til hverdag.

Endelig sætter debatoplægget fokus på nødvendigheden af, at vi økonomiserer med vor fysiske nationalformue – det er byerne, vejene, boligerne, og vi kunne fortsætte. Ikke mindst i en økonomisk presset situation må vi sørge for at få det bedst mulige udbytte af det, som er resultatet af generationers arbejde. Hvordan vi gør det? Ja, der er et tankevækkende oplæg i debatoplæggets fremstilling af mulighederne for at omdanne og udvikle byerne og bruge de eksisterende bygninger og anlæg på en økonomisk god måde. Der er altså mange ting i debatoplægget, jeg synes er meget positive.

Dermed har jeg egentlig også været inde på det spørgsmål, som er rejst af hr. Camre, om den private sektor i forhold til den offentlige. Flere ordførere har berørt netop dette problem. Det er rigtigt som antydnet, at regeringen arbejder med tanker om opblødning af grænserne mellem den private og den offentlige service på flere områder. Dels undersøger vi mulighederne for at lægge offentlige opgaver over til private, at privatisere på flere områder, bl.a. på områder, hvor private mere effektivt og mere billigt kan udføre det, dels er regeringen positiv over for de muligheder, der er for at sammenkoble privat og offentlig service, noget, som kan have vældig stor betydning for landsbyernes muligheder for at overleve. Man kunne f.eks. tænke sig at lægge de almindelige postforretninger, biblioteksbetjening, medicinudlevering og flere andre ting ind i den lokale butik.

Regeringen vil ikke søge hen mod et generelt skema, der presses ned over de enkelte lokalsamfund, men vil være opmærksom på

[Miljøministeren]

de ideer, der fremkommer, og de forsøg, der sættes i gang, og vil på baggrund heraf tage initiativ til at fjerne de hindringer i lovgivningen og administrationen, som måtte være til stede, for at de lokale initiativer kan blomstre. Disse hindringer må vi fjerne.

Hr. Ole Bernt Henriksen sagde noget meget centralt ved at sige, at planlægningen ikke er et mål, men et middel og en stimulans. Det er korrekt, som det blev betonet, at det er tanken, at planerne skal kunne justeres løbende. Det er også korrekt, at det skal være en sammenfattende planlægning, og at det er væsentligt, at man på de forskellige områder – og ikke mindst mellem de forskellige ministerier – arbejder meget tæt sammen i den planlægning, der skal foretages.

Hr. Svend Erik Hovmand var inde på spørgsmålet om zonelovskompetencen. Som et led i det forenklingsarbejde, der foregår i miljøministeriet, er det besluttet allerede i indeværende folketingssamling at fremsætte forslag om ændring af by- og landzoneloven. Formålet er, at kompetencen i konkrete enkelt-sager om byggeri m.v. i landsbyerne kan overgå til kommunerne, medens kompetencen vedrørende det åbne land forbliver under amtsrådene og hovedstadsrådet, i alt fald foreløbig. Efter de foreliggende planer skulle lovforslaget kunne fremsættes allerede i april måned.

Der er flere grunde til, at vi vil gøre det. For det første er der som nævnt tale om en forenkling af lovgivningen, idet sager om tilladelse til at bygge i landsbyerne vil gå hurtigere igennem, når det er kommunerne, der træffer afgørelsen. For det andet ønsker vi at lægge flest mulige afgørelser ud til kommunalbestyrelserne. Det er vores opfattelse, at netop her, hvor kommunalbestyrelsen og befolkningen er i tæt kontakt med hinanden, giver det mulighed for den bedste løsning af sagerne.

Hr. Svend Erik Hovmand var også inde på spørgsmålet om udlægning af byzonejord og spurgte i den forbindelse, om byzonejord kunne flyttes tilbage til landzonen. Må jeg sige først med hensyn til spørgsmålet om at trække jorden tilbage til landbruget, at der er nedsat et udvalg, som arbejder med dette. Det er et meget kompliceret arbejde. Vi er stødt på forhold af skatteteknisk karakter, som kræver en meget grundig bearbejdelse. Jeg finder det meget vigtigt, at udvalget får

den tid, der er nødvendig til at løse opgaven kvalificeret. Derfor tror jeg, det er realistisk at sige, at den tidsmæssige ramme, der er lagt, hvorefter det skulle være afsluttet i dette år, må fastholdes, men på grund af disse skattetekniske problemer ser det ud til, at det desværre ikke kan blive før i begyndelsen af den nye folketingssamling.

Da min tid er opbrugt på nuværende tidspunkt, skal jeg gå ind i besvarelsen af de øvrige indlæg i anden omgang.

Camre (S):

Hr. Ole Bernt Henriksen havde nogle bemærkninger til min tale, og jeg kan sige, at det for så vidt ikke kan undre mig, lige så lidt som vel andre, at hr. Ole Bernt Henriksen kan have lyst til at polemisere med mig om den økonomiske situation og den økonomiske politik, men min bekymring gjaldt nok så meget, at det ikke var polemik, men at hr. Ole Bernt Henriksen faktisk mente det, som han sagde. Jeg kender ham som en særdeles hæderlig og ærlig politiker, så jeg tror, han mener det, og det får mig til at se noget ganske klart om regeringens klippefaste tro på, at dens politik fører til positive resultater.

Det, som hr. Ole Bernt Henriksen sagde, var, at det var den socialdemokratiske regerings politik, der var skyld i utrygheden og, forstod jeg, også i, at vi havde en problematisk økonomisk situation, fordi den ingenting foretog sig, fordi den intet udrettede, fordi den ikke kunne samarbejde. Så forstår jeg godt, at man kan komme til den opfattelse, at hvis man så bare gør noget modsat af det, den socialdemokratiske regering gjorde, vil det komme til at gå godt.

Dertil må jeg sige, at den analyse af problemernes årsag, som hr. Ole Bernt Henriksen her gav udtryk for, er i bund og grund forkert. De problemer, det danske samfund er i, er problemer, som alle højt udviklede, industrialiserede samfund er i. Det er problemer, der skyldes et grundlæggende skift i de internationale konkurrencevilkår, og som rammer konservativt regerede lande, venstre- eller liberalt regerede lande på fuldstændig samme måde som socialdemokratisk regerede lande. Problemerne er forbløffende ens fra land til land, og derfor skal man altså være meget forsigtig med at tro, at bare man gør det modsatte af socialdemokratiet, så løser

[Camre]

problemerne sig, ligesom de så dejligt har løst sig i England og Frankrig under borgerlige regeringer, i Spanien, i Italien osv. De er jo alle sammen så dejligt fri for de problemer, vi har. Nej, lad os lade være med det og se realiteterne i øjnene.

Så var hr. Ole Bernt Henriksen inde på, at vi i tresserne troede på, at man kunne planlægge, men denne tro findes ikke mere, nu ser vi på, at planerne må ændres. Ja men du bedste gud, vi har dog aldrig nogen sinde forestillet os, at vi kunne lægge planer lang tid ud i fremtiden og lade være med at tage skift i forudsætningerne ind og regulere og ændre på disse planer løbende; det er dog en væsentlig ting i al planlægning. Da der også har været, måske specielt fra fru Tove Niemann, nogle meget pessimistiske og meget negative udtalelser om planlægningen i Danmark, må jeg gøre opmærksom på, at vi har et planlægningssystem, som har udviklet sig gradvis. Det har ikke været et færdigt system, og det er ikke færdigt endnu. Men vi er dog fri for både den mangel på planlægning, og hvad det giver sig udslag i, som fru Tove Niemann kan konstatere ved at tage en billet med Spies ned til Sydeuropa – dér kan man se, hvad det er for et samfund, man får ud af det – og vi har været fri for de planlægningsskandaler, som andre, også højere udviklede lande, har været ramt af: byer, som er ødelagt af hovedløs beton, motorbaner tværs igennem områderne og planlægning, som i enhver henseende har skabt ringere vilkår for mennesker at leve under end her.

Jeg må konstatere både efter det, som ministeren har sagt, og det, som er sagt af de allerfleste af ordførerne, at der ikke findes noget ønske om en svækkelse af det planlægningsmønster, vi kender. Vi kan have nogle forskellige politisk begrundede holdninger til, hvad planlægningssystemet skal bruges til, og de mål, det skal føre frem til i den nærmeste fremtid; det er jo noget, vi diskuterer i vores almindelige politik i øvrigt, men jeg konstaterer, at vi i hovedsagen – og det er ikke mindst også slået fast i det, som hr. Dræbye var inde på, og i det, ministeren sagde her til sidst – ønsker det planlægningsmønster, vi kender, og som vi har sat i gang, gjort færdigt med det indhold, som vi har et bredt flertal om; vi ønsker det ikke svækket. Dermed synes jeg faktisk, at der er noget væsentligt slået fast i debatten i dag.

Ministeren sagde til slut, at menneskelige relationer ikke skabes af materielle ting. Jeg er både enig og uenig med ministeren. De skabes ikke af materielle ting alene, de skabes ikke af bygninger eller strukturer alene, men de skabes dog af de vilkår, som mennesker lever under, den erhvervsstruktur, den bystruktur, den befolkningsfordeling osv., vi har, og det er vel netop sådan, at vi ikke har været i stand til at få de menneskelige relationer til at overleve så godt, som vi kunne have ønsket, fordi ændringen i de ydre materielle strukturer har været så hurtig og så voldsom.

Ole Bernt Henriksen (KF):

Det er gået op for mig, at jeg ikke i første omgang fik sagt ministeren tak for redegørelsen, som det hører sig til, men jeg tror næsten, at det fremgik af indholdet af det, jeg sagde, at jeg mente en varm tak.

Dernæst vil jeg gerne takke ministeren for den understregning i anden omgang – den var der også andre steder – af behovet for mere overskuelige systemer og procedurer. For det er jo rigtigt, at hvis en planlægning skal fungere som en planlægning, altså som en stimulans, så skal folk kunne forstå, hvad det egentlig er, det drejer sig om; og det var vel netop vanskeligheden i de første år med planlægning, at det kneb for folk at bruge planerne som, skal vi sige en slags fyrtårne for deres navigation ind igennem systemet. Jeg tror også, ministeren vil være enig med mig i, at der i denne henseende skal bygges mange flere fyrtårne, for at vi kan få det til at fungere som den stimulans, vi taler om, og sådan opfattede jeg også ministerens bemærkninger.

Jeg var meget glad for hr. Steffensens bemærkninger om de ældre bydele, for vi står her over for både et dansk og et europæisk problem, når det gælder om at få en genopretning af de værdifulde gamle bydele i gang. Jeg vil bede ministeren tage stilling til tanken om i et samarbejde mellem miljøministeriet og erhvervslivet – måske også andre ministerier – ligefrem at få opbygget en industri på dette grundlag, for jeg tror, vi har behov for at skabe en helt ny industri, der kan gøre dette, og på den måde kan landsplanlægningen være med til at skabe en fornyelse også i vores industri.

[Ole Bernt Henriksen]

Jeg var meget glad for hr. Dræbyes bemærkninger om bredbåndskablerne. Jeg tror, det er overordentlig vigtigt, at vi får styr på det problem i denne sammenhæng.

Til slut vil jeg gerne rette et par ord til hr. Camre, som kommenterede mine bemærkninger. Jeg synes, det er relevant at tage det med nu, fordi dette her drejer sig om, hvad vi vil med Danmark, herunder den tidligere regerings økonomiske politik, og jeg vil virkelig meget gerne én gang til bekræfte, at jeg mener ord til andet, hvad jeg sagde. Den regering, der forlod os, var en indbyrdes splidagtig regering, som alene af den grund ikke kunne samarbejde med nogen som helst. Der var ingen her i dette ting, der undlivede den regering – det gjorde den selv. Nu bagefter skal man trættes med en dialog mellem de forskellige personer i den regering, der skriver, om der nu er magtkampe eller ikke magtkampe. Det eneste, I ikke har talt et ord om siden, er det, der er temaet bl.a. for denne debat i dag, nemlig hvad I vil med Danmark. For I kan jo ikke engang blive enige om, hvad I vil med jer selv.

Bemærkningen om, at krisen har ramt andre lande hårdere, end den har ramt Danmark, kan jeg ikke forstå at hr. Camre, der er en meget lærd person – mere lærd, end jeg er – kan komme herop og fremsætte, for virkeligheden er jo den, at Danmark er så umådelig meget dårligere stillet, så umådelig meget mere forgældet, end alle andre lande er, og at arbejdsløsheden i Danmark er dette enorme problem, som det er, efter at vi har sminket arbejdsløsheden med forskellige jobskabelsordninger og andet. I har gjort det rigtig skidt, men jeg kan trøste jer med, at nu er det nok begyndt at vende.

Så vil jeg slutte med at gentage det, jeg sagde i sidste omgang, nemlig at håbet heldigvis nu er ved at brede sig ude i den danske befolkning, og det er da også karakteristisk, at en af de mere intelligente socialdemokrater er blandt de første til at se det. Jeg skal ikke, for ikke at skade hr. Steffen Møller yderligere i socialdemokratiet, nævne navne i den forbindelse.

(Kort bemærkning).

Camre (S):

Må jeg først sige til hr. Ole Bernt Henriksen, at det er mig en gåde, hvordan en soci-

aldemokratisk regering, som ikke kunne blive enig indbyrdes og ikke kunne blive enig med nogen andre, dog formåede at gennemføre en meget omfattende lovgivning år efter år indtil det øjeblik, man i august 1982 konstaterede, at der ikke kunne skabes flertal for den økonomiske saneringspolitik, som man fra denne regerings side lagde op til. Det er, så vidt jeg kan se, det første, der er konstateret man ikke kunne skabe et flertal for.

(Kort bemærkning).

Ole Bernt Henriksen (KF):

Virkeligheden var vel, at ingen turde tage ansvaret for at lade en socialdemokratisk regering som den tidligere fortsætte. Den omfattende lovgivning, som hr. Camre taler om, var jo et resultat af det samarbejdende folkestyre; et folkestyre kan virkelig samarbejde, så længe det har tillid til den administration, som det giver love. Men der var jo ikke et flertal i dette ting, der længere havde tillid til den regering, som for sent valgte at drage konklusionen af den stemning i befolkningen, som jeg synes hr. Camre beskrev så glimrende, nemlig denne modløshed og håbløshed, der var her i Danmark, da vi kom til. Den er vel i nogen grad blevet mindre.

Anden næstformand (Mette Madsen):

En kort bemærkning til hr. Camre, og så skal vi nok tilbage til at tale landsplanlægning.

(Kort bemærkning).

Camre (S):

Jeg skal vende tilbage til den meget rigtige og kloge bemærkning, som miljøministeren gjorde heroppefra, idet han talte om, hvad der var af positive træk. Der har været en positiv international udvikling i renten og en positiv udvikling i de internationale oliepriser. Det er grunden til optimismen. Det, som regeringen har klaret til dato på indenlandsplan, har været godt på to områder: det har været heldigt, at vi har fået en indkomstpøolitik, der har dæmpet indkomstudviklingen i Danmark, og det har været godt, at regeringen bøjede sig for socialdemokratiets ønske om at gennemføre en realrentebeskatning. Det er de to eneste positive ting, der er gennemført.

[Camre]

Der næst kommer naturligtvis, at der i befolkningen er en positiv holdning til selve det, at man ser nogle nye hoveder, at man føler, at der sker en forandring. Det er jo et gammelt, kendt dansk udtryk, at forandring fryder, og det ville nok have frydet den at se hvilke som helst andre nye hoveder. Men de helt konkrete ting, de faktiske ændringer i Danmark i den økonomiske politik, i strukturen, i investeringerne, i beskæftigelsen, er gået den modsatte vej.

Når hr. Ole Bernt Henriksen siger, at de danske arbejdsløshedstal er sminkede, må jeg gøre opmærksom på, at jeg ikke henholder mig til nogle tal, der opgives af arbejdsministeren, men til de tal, der opgives af EF, og det er sikkert kendt for hr. Ole Bernt Henriksen, at man f.eks. i engelske tal overhovedet ikke regner hjemmegående ledige kvinder, der er gift, som værende ledige.

Tænk, om vi på samme måde manipulerede med vores statistik; så kunne vi sandelig hurtigt få vores tal bragt ned. Det er, hvad jeg kalder manipulation, men at der i Danmark er skabt noget beskæftigelse ved en offentlig indsats, kalder jeg ikke manipulation.

Anden næstformand (Mette Madsen):

En kort bemærkning til hr. Ole Bernt Henriksen, og så går vi videre med ordfører-rækken.

(Kort bemærkning).

Ole Bernt Henriksen (KF):

Ja, den skal blive ultrakort. Jeg nød meget ministerens bemærkning om olieprisfaldet, for det, der er karakteristisk for den politik, den nuværende regering har ført, i modsætning til den politik, som den tidligere regering har ført, er jo, at oliepriserne nu får lov til at slå igennem i Danmark, fordi vi ikke har fortsat med at føre den danske krone nedad i det dyb, hvor den var endt, den afgrund, I selv talte om. Det var ikke os, der opfandt den afgrund, det var jo jer selv, der gjorde det så mesterligt.

Svend Erik Hovmand (V):

Må jeg her i anden omgang allerførst have lov til at glæde mig over at kunne konstatere den positive holdning, der er blandt et flertal af partier for at fortsætte forenkling- og de-

centraliseringslinjen i vores planlægning. Jeg synes, at det er overordentlig glædeligt, at vi efter denne debat i dag kan konstatere, at der er et flertal, som ønsker en yderligere forenkling, og at der er et flertal, som ønsker en yderligere decentralisering. Det lover godt, synes jeg, for den videre udvikling netop på dette område.

Jeg vil også gerne specielt fremhæve den tale, som hr. Dræbye holdt på det radikale venstres vegne. Jeg synes, der var mange overordentlig interessante og spændende aspekter i den tale, og den understregede jo i høj grad også behovet for yderligere forenkling og decentralisering.

Må jeg derefter knytte en bemærkning til den socialdemokratiske ordførers, hr. Camres, indledning, hvor han siger, at han er helt uenig i, at regeringen har taget det første væsentlige skridt i retning af at føre en bedre økonomisk politik. Man kan nok sige efter at have lyttet til hr. Camre, at det mere var et finanspolitisk end et planlægningsmæssigt indlæg, men tingene hænger jo sammen, og det er jo også klart fremgået af miljøministerens redegørelse, at den overordnede økonomiske politik er et overordentlig væsentligt element i vores planlægningsmuligheder.

Jeg bliver nødsaget til at sige til hr. Camre, at det, uanset om hr. Camre mener det eller ej, ikke kan bortforklares, at vi siden regeringsskiftet har oplevet, at stigningen i statsunderskuddet er standset, at indkomstpolitikken er blevet gennemført, sådan som regeringen lagde op til – dog uden socialdemokratiets medvirken – at renten er faldet mere end nogen sinde på så kort tid, og at inflationen er halveret. Der er altså helt klare, mærkbare resultater.

Så vil hr. Camre om lidt stå op og sige: ja men det er udlandets skyld. Til det vil jeg med det samme sige: det var dog pudsigt, at renten begyndte at falde præcis samme dag, som folketinget vedtog regeringens første afgørende økonomiske udspil. Det var ganske vist på nogle få stemmer, og det var ikke hr. Camres skyld, at det blev vedtaget, men det blev vedtaget. Det medførte det første rentefald i mange år, og det har bidraget til en fortsat optimisme, som vel nok er større nu, end vi har oplevet det igennem lang tid.

Der er derfor ingen tvivl om, at vi er på rette vej, også uden hr. Camres partis hjælp. Jeg håber, at hr. Camre og hans parti vil ind-

[Svend Erik Hovmand]

se det, og at vi i fællesskab kan løfte nogle af de sten, som stadig væk ligger på den vej, vi taler om.

Hove Sørensen (SF):

Det konservative folkepartis ordfører, hr. Ole Bernt Henriksen, var for lidt siden heroppe og talte varmt for den uhæmmede vækst. Jeg kom til at tænke på de ord, Sandemose skriver et sted, og som lyder nogenlunde sådan her:

»Bjerget er stort og har mange sider. Slaven, som ligger lænket på jorden, ser kun Halfway Mountain fra det sted, hvor han ligger.«

Som en sand repræsentant for den kapitalistiske ideologi er hr. Ole Bernt Henriksen selvfølgelig nødt til at tro på, at den uhæmmede vækst er en velsignelse. Ja, hr. Ole Bernt Henriksen er endda tilbøjelig til at se bort fra kendsgerninger, f.eks. den kendsgerning, at mange råstoffer vil slippe op i overskuelig fremtid, hvis vi kører videre med en uhæmmet vækst. Måske vil vi ikke komme til at opleve det, men i hvert fald vil vore børn opleve, at det sidste træ bliver fældet, hvis vi ikke sadler om i tide.

Det er vi selvfølgelig nødt til at forholde os til, og som jeg også sagde tidligere, er der ting i udviklingen, som gør, at jeg er sikker på, at vi om nogle år vil møde et stadig stigende krav til en anden form for udvikling end den, vi har set op gennem 1960'erne og 1970'erne, og det behøver ikke nødvendigvis at have noget med økonomi at gøre.

Jeg synes, debatten i dag viser, at det er meget nødvendigt i den kommende tid at fortsætte diskussionen om, hvad det er for et samfund, vi skal planlægge henimod. Vi kan ikke i løbet af et kvarters taletid fastlægge fremtiden for det danske samfund, det er sagen for vigtig til. Der er stadig væk mange løse ender.

Der er fremkommet mange synspunkter, og der er stillet mange spørgsmål, og der kan stilles mange endnu. F.eks. ville jeg gerne vide, hvordan sammenfatningen af de forskellige sektorplaner skal foregå. Sker der løbende en afvejning af de forskellige sektorplaner i forhold til hinanden, mens de udarbejdes, eller vil de blive udarbejdet og præsenteret for offentligheden som den enkelte sektors ønskeseddel, som først samordnes og

afvejes efter, at offentligheden har haft lejlighed til at øve indflydelse?

Jeg kunne også tænke mig at vide, om miljøministeren mener, at det er nødvendigt med en prioritering af sektorinteresserne her fra folketinget.

Jeg har megen forståelse for, at det kan være svært for ministeren at svare udtømmende på alle spørgsmålene i dag, og en del af dem henvender sig jo også til andre ministerier.

Som jeg har sagt, er det ikke nok med gode intentioner; jeg vil meget gerne vide noget mere præcist om, hvilke konkrete initiativer vi kan forvente fra regeringen. Jeg vil bede om, at vi hurtigt får en ny redegørelse fra alle de relevante ministerier, som tager stilling til de synspunkter, der er fremført, og som også i højere grad tager konkret stilling til planstyrelsens debatoplæg med bilag. Særlig det sidste kunne være interessant, eftersom regeringens politik står i en skærende modsætning til de visioner, som kommer til udtryk i debatoplægget.

(Kort bemærkning).

Ole Bernt Henriksen (KF):

Jeg hørte ikke, at jeg selv sagde uhæmmet vækst, men så er vi måske ovre i Piet Hein, altså noget med, at man tillægger andre nogle synspunkter, hvis vanvid alle kan forstå, og så kan man argumentere ud fra det.

Nej, hr. Hove Sørensen, det, jeg taler om, er, at et samfund, der skal lave den landsplanlægning, som vi ønsker, skal være et velstående samfund, et samfund, der opbygger velstand, og velstand kan være andet end industrielle produkter. Det kan også være uddannelse, det kan være ting, der gør landskabet smukt, det kan være træer, men det skal vi tale om om lidt. Men et samfund uden velstand kan ikke genoprette den natur, som vi ønsker genoprettet gennem de planer, ministeren på regeringens vegne har lagt frem i dag. Lad der ikke være nogen misforståelse om det – lad os nu være her!

(Kort bemærkning).

Hove Sørensen (SF):

Den skal blive meget kort. Jeg vil spørge hr. Ole Bernt Henriksen, om ikke han er enig

[Hove Sørensen]

med mig i, at velstand kan være andet end et spørgsmål om produktion og kroner og øre.

Tove Niemann (FP):

Jeg vil gerne have lov til over for hr. Camre at fastholde, at planlægningen har været med til at ødelægge meget. By- og landzone-loven samt lovene om lands-, region- og kommunalplanlægning har været med til at kvæle udviklingen, især i landområderne. Der har været alt for mange restriktioner i forbindelse med at få lov til at bygge på landet og i landsbyerne, og det har været medvirkende til at ødelægge landsbysamfundene. Som jeg sagde i indledningen, står der mange gode tomme avlsbygninger rundt omkring på landet, men som lovgivningen har været indtil nu, har det været forbudt at starte service- eller fremstillingsvirksomheder i disse bygninger. Man har været tvunget til at leje sig ind eller bygge i industriområder til en leje eller en udgift, som man slet ikke kan klare. Og mon ikke også der har været lidt for megen planlægning i forbindelse med den kollektive trafik, især i landområderne? Denne redegørelse lægger også op til, at der skal slækkes på restriktionerne.

Jeg vil benytte lejligheden til at takke miljøministeren for redegørelsen.

Dræbye (RV):

Jeg tør ikke helt afgøre, om den bemærkning, jeg nu skal komme med, har noget med landsplanlægning at gøre, men den har i hvert fald noget med debatten at gøre; det må være til trøst for formanden.

Jeg bemærkede den meget interessante ordveksling, der var mellem hr. Svend Erik Hovmand og ministeren om by- og landzone-loven. Jeg synes, det var interessant at se slået fast, at der nu vil komme et forslag fra regeringen, som dels umiddelbart overfører zonetovskompetencen for landsbyer, for bebyggelse i det åbne land, bebyggelse i landzone til kommunerne, dels fremover slår fast, at den øvrige del af zonetovskompetencen forbliver i amtsråd og hovedstadsråd. Da vi jo nu har oplevet adskillige stormløb fra i hvert fald et af regeringspartierne imod by- og landzone-loven, synes jeg, det var en ganske interessant konstatering i denne ordveksling at se, at man nu for et godt stykke tid fremover – vi beskæftiger os med planlæg-

ning, og derfor skal man ikke sige for evigt – altså et godt stykke tid fremover og i hvert fald dette årti ud har sikkerhed for, at der er meget bred opbakning om at fastholde by- og landzone-loven i folketinget. Det synes jeg er væsentligt, og det er i øvrigt også væsentligt landsplanlægningsmæssigt.

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Jeg vil gerne først fortsætte med besvarelsen af indlæggene fra første omgang, før jeg tager indlæggene fra sidste omgang.

Hr. Hove Sørensen startede vældig politivt med at konstatere, at det, vi skal debattere, er, hvad det er for et samfund, vi skal nå frem til. Jeg mener, det er vigtigt først og fremmest at have denne målsætning i hele denne debat. Hr. Hove Sørensen gik også ind på, at vi skal støtte de positive tendenser, men ellers var indlægget præget af mange detailspørgsmål, hvor han ligesom gik ud fra, at man kunne konkludere sådan og sådan om regeringens holdning.

Der er ingen tvivl om, at mange af de spørgsmål, der er blevet rejst, kan finde deres besvarelse ved nærlæsning af det materiale, der er udsendt. Jeg vil lige understrege, at jeg er enig med hr. Hove Sørensen, når han taler om bevarelse af naturen og sikring af rekreative arealer; det må vi satse på.

Der blev også talt om decentralisering, styrkelse af lokalsamfundene. Jeg har været inde på dette problem i min første besvarelse, herunder hvilket initiativ vi kan tage til at styrke lokalsamfundene.

Hr. Hove Sørensen slog noget meget alvorligt fast, nemlig at det er afgørende, at befolkningen er med i beslutningerne. Ja, det er noget helt centralt.

Der blev også talt om, hvorvidt vi skal sikre lokalbutikkerne imod discountbutikkerne og andre ting. Her fornam vi ligesom, at der var tale om en eventuel styring af erhvervslivet. Vi må nok slå fast, at afgørelsen skal træffes af lokalbefolkningen, lokalsamfundene, altså kommunerne. Det er ikke vores opfattelse, at der er brug for en stærkere styring af erhvervslivet.

Men givet er det, at netop sikringen af nærbutikken kan være helt afgørende for lokalsamfundets fremtid, ikke bare nærbutikkerne, men også andre ting og ikke mindst, som fru Tove Niemann var inde på, skolen.

[Miljøministeren]

Hvordan kan vi styrke de små samfund? Det kan vi gøre ved bl.a. at bevare deres skoler. Vi har jo set en udvikling: Brugsen forsvinder, købmanden forsvinder, mejeriet forsvinder, postindleveringsstedet forsvinder; nu forsvinder også skolen, og hvad er der så tilbage? Man må ikke glemme, at skolen i de små samfund ofte og som regel har en dobbelt funktion: en undervisningsfunktion over for børnene og en undervisnings- og kulturel funktion over for landsbysamfundets voksne befolkning om aftenen.

Hvordan skal man bevare de små skoler med de krav, der stilles i dag? Der findes forskellige metoder. Der er ikke spor i vejen for, at man kan gå ind for flere modeller; eksempelvis bruger vi jo adskillige steder den ordning, at man kan tage 1. til 3. klasse i et af de tidligere sogne og 4. til 7. klasse i et andet af de tidligere sogne. En fornuftig samkøringsproces kan være bevarende for begge de tidligere landsbyers skoler.

Fru Yvonne Herløv Andersen var inde på det samme problem, altså bevarelsen af de små bysamfund, og takkede i den forbindelse også for materialet og debatoplægget, hvorefter hun kom ind på problemerne om trafikken. Ja, det kan være helt afgørende, om de trafikale forbindelser i landsbysamfundene er i orden, men den anden ting, fru Yvonne Herløv Andersen nævnte, var meget interessant.

Det skulle vel ikke være nødvendigt at trække folk væk fra landsbyen, for at de kan komme på arbejde. Hvad om man kunne trække arbejde til landsbyen? For et stykke tid siden havde jeg fornøjelsen at være i en af de mindste kommuner her i landet – det var Thyholm – hvor man netop havde det problem, at man skulle rejse langt for at komme på arbejde, og at det var den mindste del af befolkningen, der kunnes sikres arbejde på øen. Hvad gør man? Ja, så tager man til Struer, til Thisted eller til Holstebro.

Men med den teknologiske udvikling, vi er inde i, skulle det vel ikke være umuligt at sidde derhjemme og måske fra Herning få at vide, hvordan man skal behandle den og den strikke- eller symaskine. Der skulle ikke være noget i vejen for, at vi efterhånden kan decentralisere arbejdet på den måde.

Det er en sådan nytænkning, vi er nødt til at gå ind i for eventuelt at kunne bevare de små samfund. Jeg finder sådanne tanker uhy-

re konstruktive og mener, at vi er nødt til at følge dem op.

Fru Yvonne Herløv Andersen gik videre for at fastholde den konstruktive side af sagen og spurgte, hvad vi kan gøre for at følge det op, om vi kan lave en konference om det. Den konference, vi har haft på Klarskovgård, må jeg nok sige inspirerer til fortsættelse – her, hvor vi havde den glæde at se eksperter rundt omkring fra kommuner og amter virkelig inde i denne problematik. At tage konferencen om bebyggelsen i de større byer op er en glimrende tanke, herunder de enkelte emner, der er belyst; det vil vi overveje meget positivt.

Endelig nævnte fru Yvonne Herløv Andersen spørgsmålet om parcelhusområderne. Hvad er regeringens tanker med ligesom at fortætte parcelhusområderne? Er der noget om det? Ja, det er der. Vi har en arbejdsgruppe til fortætning, som det hedder, af parcelhusområder i gang, ja, man har faktisk afsluttet arbejdet nu, og resultatet vil blive offentliggjort i slutningen af denne måned. Der har deltaget repræsentanter for boligministeriet, skattedepartementet, landbrugsministeriet, Amtsrådsforeningen, Kommunernes Landsforening og planstyrelsen, og rapporten handler om en række konsekvenser af en eventuel fortætning, herunder også muligheder for prisreduktioner ved byggeri på mindre grunde.

Netop denne sammensætning giver mig egentlig også et svar til hr. Ole Bernt Henriksen på hans forslag om en koordinering på tværs af ministerierne for at få noget ud af det. Boligministeren og jeg har endnu ikke haft lejlighed til at tage stilling til rapporten, men vi er meget positive over for fortætningstanken, som giver mulighed for dels at skåne landbrugsjorden, dels at sikre friarealer til andre formål, dels at udnytte arealerne bedre og måske også gøre beboelsesforholdene mindre økonomisk belastende. Den undersøgelse, der er foretaget af planstyrelsen, viser, at der er meget store byggemuligheder også på ledige arealer. Det kan være i industri- og institutionsområder, især i dele af vore byer, som er opført i efterkrigstiden og måske ikke skal være der længere; det kunne man tage med i overvejsen. Jeg tænker her også på den tanke, der blev rejst af fru Tove Niemann i anden omgang, nemlig at der ude omkring i landområderne står uudnyttet byg-

[Miljøministeren]

ningskapacitet. Ja, vi må ind på at kunne udnytte ressourcerne så godt som overhovedet muligt. Min taletid tillader mig ikke at gå længere og dybere ind i drøftelsen af disse ting.

Hr. Dræbyes indlæg var jo præget af nogle vældig positive vingesus. Hr. Dræbye var inde på nogle betragtninger, som var meget væsentlige for den debat, vi skal have videre frem. Det er umuligt på dette tidspunkt at gå ind i besvarelsen af alle disse detaljer, og det var vel også kun hr. Dræbyes mening, at tankerne skulle lægges frem, og at vi må have debatten om dem fremover.

Hr. Dræbye var inde på, om ministeren vil medvirke til at styrke den fysiske planlægning. Ja! Endvidere var han inde på spørgsmålet om vores sene udmelding angående trafikforbindelsen mellem øst og vest og beklagede, at vores indlæg først kom otte dage efter debatten i folketinget.

Debatten i folketinget var trafikministerens start på den, der skal føres de næste to år, før den endelige afgørelse skal træffes. Vores oplæg var det første bidrag til den debat, der nu skal foregå. Og jeg vil da håbe, at man vil tage stærkt fat på netop vores bidrag, som viser de planlægningsmæssige konsekvenser af en bro, og som det er helt nødvendigt at få med, inden den endelige afgørelse træffes. Hr. Dræbye fastslog, at det skulle være i forenklet form.

Hr. Svend Erik Hovmand var i anden omgang inde på, at det er glædeligt, at debatten har vist flertal for decentralisering. Det er jeg også glad for. Men han sagde også, det skulle være forenklet. Hr. Dræbye og hr. Svend Erik Hovmand er enige om forenklingen, men der var en nuance i forhold til hr. Dræbye. I den forbindelse vil jeg understrege, at der nok skal ske forenklinger, men det skal være uden forringelser.

Er det givet, at planredegørelserne fremover skal have denne form? Kunne der ikke være andre ting, der skulle ind i dem? Jo, de vil ikke få denne form næste gang. Næste planredegørelse må selvfølgelig medtage nogle af konklusionerne og vurderingerne af den debat, der nu har været. En landsplanredegørelse har også sin begrænsning med hensyn til omfang. Vi må vel ligesom fokusere på noget og ikke bare være kalejdoskop uden at gå lidt i dybden. Vi må ind i visse ting. Det

er baggrunden for, at vi har koncentreret os om specielt byområderne denne gang.

Hr. Waldorff var inde på spørgsmålet om, hvorvidt miljøministeren nu mente det ærligt. Ja, det skal jeg love for jeg gør! Men det afslører jo også ganske klart det, vi havde ønsket, nemlig denne brede nuancering af synspunkter med hensyn til landsplanredegørelsen. Hr. Waldorff og jeg går ud fra forskellige politiske grundholdninger og må selvfølgelig på denne baggrund vurdere tingene forskelligt, men jeg er da meget glad for, at hr. Waldorff netop præciserede de principielle synspunkter, han står for i debatten.

Men det fremgår også klart af det, at hr. Waldorff ingen tro har på det private erhvervslivs muligheder for at løse nogle af opgaverne, og dér ligger nok hovedforskellen i vore synspunkter.

Spørgsmålet om Københavns kommune er meget interessant og noget, som vi skal fokusere på i den kommende tid.

Hr. Steffensen slog fast – og det vil jeg meget gerne understrege her imod slutningen af debatten – at vi må have forståelse for, at det er ude i kommunerne, de afgørende beslutninger tages. Her er man tæt på den befolkning, der skal planlægges for, og her er befolkningen tæt på mulighederne for at få indflydelse på deres liv og deres samliv fremover.

Hr. Hove Sørensen var til sidst inde på, at planerne skulle samordnes, og at befolkningens indflydelse skulle sikres – ja! – og at man meget gerne ville have regeringens initiativer frem, hvad man ville tage fat på, om der var mulighed for en redegørelse desangående. Det vil vi overveje meget positivt.

Men desuden efterlyste hr. Hove Sørensen – og det var jo ikke mindst interessant – de øvrige ministeriers vurdering af planlægningsdebatoplægget, og jeg kan føje til, at det ville være vældig interessant, om vi også kunne få en sådan vurdering i spørgsmålet om den koordinering og den samordning, vi må have frem.

Må jeg sluttelig sige, at jeg har været meget, meget glad for denne debat, som forløbet har været indtil nu, netop fordi den har sat fokus på nogle af de væsentlige ting, vi skal have fat på; det er en debat, der ikke afslutter denne sag, men er igangsettende for de kommende måneder.

(Kort bemærkning).

Camre (S):

Der er et par bemærkninger fra ministeren, jeg gerne vil sætte spørgsmålstegn ved. Ministeren talte om det ønskelige i at flytte en erhvervsudvikling ud på landet, hvor der jo boede nogle mennesker, og jeg forstod, at det var noget med strikke- og symaskiner, og at man, selv om man boede i Thyholm, godt kunne få lidt oplysning over EDB-anlægget om, hvad der skulle gøres med maskinen, eller få at vide, hvordan den skulle repareres, hvis den gik i stykker.

Jeg må sige til ministeren, at det ikke er den form for husflidsindustri eller husflidsarbejde, der skal bære Danmark ind i et århundrede med en helt ny teknologi, og ministeren må vel også betænke, at arbejde under de vilkår jo indebærer en fantastisk ensomhed for de mennesker, der således skulle sidde dér alene ude på landet og kommunikere med byen gennem et EDB-anlæg, eller hvad det nu var. Jeg har før set den slags skræmmebilleder stillet op, men det er da vel ikke noget, vi skal understøtte, eller noget, vi skal ønske. Det er et ganske lille mindretal i dette land, der kunne ønske sig at komme til at sidde alene hjemme hele dagen og arbejde uden det sociale samvær med andre mennesker.

Så har jeg endnu et spørgsmål, og det i anledning af ministerens bemærkning om, at der jo var en ledig bygningskapacitet ude på landet, som vi gerne ville have anvendt. Jeg synes også, det er godt at bruge ressourcerne. Men jeg vil spørge ministeren, om ministeren virkelig mente, at denne bygningskapacitet skulle kunne bruges til erhverv i videre forstand, for når jeg har spurgt vekslende miljøministre, har jeg forstået, at begrundelsen for at afvise at flytte industri og anden aktivitet af den art ud i de ledige landbrugsbygninger var, at det var alt for ressourcekrævende, fordi der så også skulle bygges et andet vejnet, da vejnettet ikke kunne bære en udnyttelse af den art, som fulgte med erhvervsliv i øvrigt. Man kunne ikke i øvrigt skaffe den støttestruktur, som var nødvendig for at få sådanne funktioner i gang derude, og det ville altså blive meget, meget dyrere, hvis man på den måde skulle splitte aktiviteten op og dele den ud. Det kan vel ikke være rigtigt, at vi skal bruge pengene på en sådan,

jeg tør næsten sige irrational anvendelse af ledige landbrugsbygninger.

(Kort bemærkning).

Dræbye (RV):

Jeg vil gerne sige tak til miljøministeren for bemærkningerne til mit indlæg, men jeg synes ikke, ministeren helt havde forstået, hvad jeg mente med at trække miljøministeriets redegørelse om øst-vest-trafikken frem. Landsplanredegørelsen i almindelighed har en hovedtone i retning af, at alt er godt, og det, jeg synes der manglede og altså stadig væk mangler i landsplanredegørelsen, er det spørgsmål, som man stiller i planlægningen, nemlig: godt for hvem? Det får man et udmærket eksempel på, hvis man slår op på side 61 i den redegørelse, miljøministeriet har udsendt om øst-vest-trafikken, for dér siger man tingene ved deres navn. Der står således om befolkningen i Nordjylland, hvis man under nogle nærmere angivne forudsætninger, som bestemt ikke er urealistiske, etablerer en fast forbindelse, at så »vil det for det nordlige Jylland betyde, at barriererne bliver væsentligt større, end de er i dag.«

Se, det er planlægning at redegøre for konsekvenserne for hvem, sådan at man ikke bare tror, at alting er godt, sådan som nogle troede, da vi debatterede fast forbindelse forleden dag.

(Kort bemærkning).

Yvonne Herløv Andersen (CD):

Der er god grund til fra CDs side at takke ministeren for de positive svar, der var på nogle af de spørgsmål, jeg stillede i mit indlæg, og i øvrigt misforstod jeg ikke ministerens svar vedrørende spørgsmålet om, hvilken form for arbejde der eventuelt kunne lægges i hjemmene i de mindre områder. Det er jo lykkedes at gøre det bl.a. i Japan, ikke med manglende socialt samvær til følge, men med en styrkelse af familiens sociale samvær og dertil mindskede sociale problemer til følge.

I øvrigt glæder jeg mig til fremtidige konferencer om delemner i forbindelse med landsplanlægningen.

Svend Erik Hovmand (V):

[Svend Erik Hovmand]

I anledning af hr. Dræbyes seneste indlæg vil jeg gerne sige – nu skal vi jo ikke have nogen ny Storebæltsdebat i dag – at hvis han havde lyttet efter det indlæg, som jeg på venstres vegne holdt under Storebæltsdebatten, ville han have kunnet genkende mange af de synspunkter, han selv gav udtryk for for et øjeblik siden. Det er klart, at der er nogle planlægningsmæssige konsekvenser i spørgsmålet om den overordnede trafikplanlægning – herunder ikke mindst Storebæltsbroen – som vi ikke kan lukke øjnene for.

Dernæst bliver jeg nødt til at sige til hr. Camre, at det ville være ønskværdigt, om den socialdemokratiske ordfører tog en tur ud på landet og orienterede sig lidt om de vilkår, der i øjeblikket gælder i mange landsbysamfund. Der er i allerhøjeste grad ledige bygningsressourcer, sådan som hr. Camre udtrykker sig. Der er i allerhøjeste grad mulighed for inden for de bestående bygningsmæssige rammer at få plads til mange mindre virksomheder, mange mindre industrier, mange mindre foretagender af den ene og af den anden karakter, uden at det skal bidrage til store infrastrukturelle investeringer i det danske samfund, for nu at blive i det teknologiske sprog.

Det, vi taler om, er en hensigtsmæssig udnyttelse af de uudnyttede ressourcer inden for de bestående rammer, og at man får mulighed for at lade nogle virksomheder, nogle folk, der har nogle gode ideer, få mulighed for at etablere sig på en rimelig og en billig facon i disse landsbysamfund. Vi ved jo alle sammen, at der er masser af eksempler i det danske samfund på, at virksomheder netop er startet i det små, det er klart. Først når det bliver meget store foretagender, som specielt volder miljømæssige eller andre gener, må de flyttes ud til de områder, der er specielt egnede til dem.

(Kort bemærkning).

Camre (S):

Jeg vil gerne sige til min gode ven hr. Svend Erik Hovmand, at jeg synes, det lyder vældig positivt at få disse ledige bygningsfaciliteter udnyttet. Det er noget, vi også meget varmt vil støtte. Jeg synes, det ville være vidunderligt at få en masse virksomheder i gang, men skulle vi nu ikke lige straks først få nogle aktiviteter i gang i alle de ledige

bygninger inde i byerne, i alle de virksomheder, der lukker, går på halv kraft osv., når nu regeringens udmærkede økonomiske politik bliver til andet end avisoverskrifter og pæne ord, når vi ser nogle realiteter, når vi ser nogle investeringer, når vi ser nogle mennesker, der kommer i arbejde. Vi har ikke set det endnu – vi venter spændt.

(Kort bemærkning).

Svend Erik Hovmand (V):

For mig er det ligegyldigt, om det bliver byernes eller landsbyernes virksomheder, der kommer i gang. Det afgørende er, at der overhovedet er virksomheder, der kommer i gang, at der skabes en vækst, og at vi ikke kvæler en vækst, der i øjeblikket er i gang. Jeg kunne over for hr. Camre nævne en stribe af eksempler på mindre virksomheder, som har forsøgt at etablere sig i bestående landbrugsbygninger, men som er blevet lukket, simpelt hen fordi vi har nogle restriktive krav, f.eks. til en så banal ting som vejadgang. Dette at have vejadgang er, når det drejer sig om en landbrugsejendom, noget helt andet end at få adgang til den samme vej, hvis man i denne landbrugsejendom har en lille fremstillingsvirksomhed af den ene eller den anden karakter, og det synes jeg altså der i høj grad trænger til at blive blødt op for. Det kan ikke være rigtigt, at de, der starter i det små, må lukke, fordi vi har nogle restriktive regler på disse områder. Hvis hr. Camre ikke er opmærksom på dette problem, vil jeg meget gerne stille materiale derom til rådighed for ham.

(Kort bemærkning).

Ole Bernt Henriksen (KF):

Jeg er egentlig af natur et meget fredsommeligt menneske, men føler i stigende grad trang til at komme efter socialdemokratiet. Nu må det snart holde op. Jeg lagde mærke til en bemærkning for et øjeblik siden om, at en person, der sidder i Nørre-Nebel og arbejder i sit eget hjem og har et socialt samvær med sine børn, går glip af socialt samvær, fordi vedkommende ikke er i en stor virksomhed.

Vi har faktisk den opfattelse i vores parti – og jeg kan kun tale på det partis vegne, men jeg er sikker på, at det er en opfattelse,

[Ole Bernt Henriksen]

som andre omkring os deler temmelig stærkt – at det sociale samvær med mand og kone og børn og naboer er en stor og ikke en ringe ting, som hr. Camre gjorde det til for et øjeblik siden.

Hvad angår bygningsressourcer ude omkring i landsbyerne, siger hr. Camre, at det er bedre, vi får noget i gang inde i byerne. Ja men hvad er da det for en bemærkning? Hvorfor må der ikke gro noget op ude omkring i landet? Her har vi socialdemokratiets enevældige tankegang. Hvor havde Danmark været henne i dag, hvis man havde overført de betragtninger, som hr. Camre nu kommer op og gør sig til talsmand for, til tilstandene for 101 år siden, da den første industri opstod på landet – det var andelsmejeriet i Hjedding – og havde sagt: vi har krise i byerne, som man havde dengang, derfor kan vi ikke have andelsmejeriet i Hjedding? Hvor havde Danmark så været henne i dag? Hvad er det for en hoven, aristokratisk, byselovervurderende holdning, der kommer til udtryk her? Det er godt, vi har fået et systemskifte i Danmark, og Gud give, dette systemskifte bliver varende!

(Kort bemærkning).

Camre (S):

Det var højteknologiens mand, hr. Ole Bernt Henriksen, der talte. Jeg er i stigende grad forbløffet. Jeg forstår slet ikke, at den altovervejende del af dansk erhvervsliv i dag findes i byer, og at den altovervejende del af landets befolkning bor i byer! Der er sandelig ikke nogen, der har tvunget den udvikling igennem, for der var ikke nogen stram planlægning i Danmark, dengang disse byer blev bygget. Jeg er lige så vel som miljøministeren og som hr. Svend Erik Hovmand indstillet på, at bygningsmæssige ressourcer på landet skal bruges, hvis jeg kan blive overbevist bl.a. af miljøministeren og miljøministerens embedsmænd om, at dette virkelig er noget, der kan betale sig. Jeg har i flere tilfælde, ligesom sikkert også hr. Svend Erik Hovmand, været inde i undersøgelser af, at den ene eller den anden mindre virksomhed, som voksede sig lidt større, havde problemer med at eksistere ude omkring i landdistrikterne. De svar, som vi altid har fået fra vekslende ministre, og som jeg har accepteret som stående til troende, er gået ud på, at det var

uøkonomisk, at det var resourcespild, at det kostede en masse penge at sprede en infrastruktur ud med en bred pensel over hele landet. Det drejer sig jo ikke bare om at lave lidt snedkeri i en lade eller sådan noget, men det drejer sig om i det øjeblik, hvor det er nødvendigt, at styrke underlaget i vejene, at bygge vejene bredere, at bygge kloakker, at føre stærkstrøm i større omfang osv. Det kommer til at koste penge, og så er det, det er uøkonomisk.

Det er alene af hensyn til sparementaliteten og det, at vi skal prøve at få mest muligt ud af ressourcerne – noget, som vi er overordentlig enige med den nuværende regering om – at jeg har sagt: lad os dog nu lige få planlagt og få udbygget dér, hvor det er økonomisk mest hensigtsmæssigt. Men udnyttelsen af en ledig kapacitet til rimelige formål? Meget gerne for socialdemokratiets skyld.

(Kort bemærkning).

Ole Bernt Henriksen (KF):

Jeg takker meget for complimenten »højteknologiens mand« fra et medlem af KTAS' bestyrelse.

Jeg skal hertil gøre den bemærkning, at det, den nye teknologi drejer sig om, just er, at en udstrakt decentralisering i de kommende årtier bliver mulig. Den nye digitalteknologi, som regeringen vil indføre – mediekommissionen har jo anbefalet bredbåndnet som hybridnet – betyder, at en vidtstrakt decentralisering bliver mulig. Det er det, højteknologien handler om, så jeg var glad for denne lejlighed til at gå op og bringe tingene på deres rette plads.

(Kort bemærkning).

Svend Erik Hovmand (V):

Jeg må allerførst sætte et spørgsmålsteg ved hr. Camres bemærkning om, at ingen har tvunget centraliseringen igennem på virksomhedernes område, for hvad er det, der er sket i de sidste 10, 15, 20 år her i landet? Det er, at vi har haft restriktive regler, når det drejer sig om vejlovgivningen, miljølovgivningen, bygningsreglementet og en lang række andre bestemmelser, som har forhindret de mindre virksomheder, som Danmark er så rigt på, i at udvikle sig i disse bygninger.

[Svend Erik Hovmand].

Jeg synes, der er grund til her meget klart at understrege, at der her er nogle muligheder, som oven i købet er billige både for den enkelte og for samfundet. Hvorfor dog så ikke udnytte disse muligheder? Det er klart, at der er nogle rammer, vi skal overholde, f.eks. er det et spørgsmål, hvorvidt der skal investeres mange penge i en ny infrastruktur. Men det er jo ikke det, vi taler om. Det, vi taler om, er at anvende nogle eksisterende rammer, og at vi ikke lægger unødige hindringer i vejen for, at snedkermesteren kan få en lille tilbygning, eller hvad det nu kan være.

Dernæst vil jeg gerne gøre en bemærkning yderligere til det med teknologien. Jeg tror, det er vigtigt, at vi netop i disse år gør os klart værdien af at lære at leve med den nye teknik. Jeg føler mig overbevist om, at vi, hvis vi lærer at leve med denne nye bredbåndsteknik, skaber nogle muligheder også for de mindre samfund, nogle muligheder, som jeg nødtigt vil have at disse samfund ikke skulle have, nogle muligheder, som giver os en virkelig chance for også at skabe et samfund med decentrale virksomheder, decentrale arbejdspladser, hvilket jeg synes er overordentlig vigtigt, når vi drøfter disse problemer i forbindelse med landsplanlægningen.

(Kort bemærkning).

Camre (S):

Det, der har tvunget industrien sammen i byer, er fremfor noget stordriftens fordele, men jeg beder dog om, at man betænker, at vi fra dette hus med ganske betydelige midler i egnsplanlægningen har søgt at lokke folk ud til de forskellige områder, og det er jo ikke hver gang, det er gået særlig godt, simpelt hen fordi der ikke var det samlede erhvervsunderlag.

Så vil jeg sige til hr. Ole Bernt Henriksen, at jeg sandelig ikke har noget imod højteknologi, tværtimod: jo mere vi får af den, jo større chance er der for, at Danmark kan overleve som et vækstsamfund, som et velfærdssamfund. Men jeg bliver ærlig talt lidt forskrækket, når jeg forstår på udtalelser både af ministeren og måske også af hr. Ole Bernt Henriksen, at vi nu med strikkemaskiner og symaskiner i Thyholm kommune skal til at konkurrere med japanerne. Jeg tror ik-

ke på, at det er den form for decentralisering; den nye teknologi åbner mulighed for.

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Den opgave, vi har planlægningsmæssigt, er jo i virkeligheden at skulle planlægge for et samfund, der ikke længere er i vækst og i udfoldelse; vi skal til at vænne os til status quo. Det stiller enorme krav til os. Samtidig står vi med en udvikling på det teknologiske område, som er ganske voldsom. Skal vi bevare vort samfund sådan, at det bliver godt at bo i, skal vi bevare vore småsamfund, skal vi kunne udnytte teknologien, og skal vi kunne planlægge i en situation, hvor det ikke længere er væksten, der er det centrale, tvinger det os ind i en nytænkning. Vi er nødt til at gå nye veje, og det er det, der har været lagt op til i hele denne debat. Når vi skal gå disse nye veje, vil vi møde nye ting, vil der komme ting til os, som ikke er gåengse og afprøvede, men hvis vi trækker rullegardinerne ned, hvilket vi let kan komme til, har vi vel gjort nogenlunde det værste, vi overhovedet kunne gøre. Strikkemaskiner og symaskiner er et eksempel på udnyttelse af teknologien i praktisk øjemed, et eksempel, som vi ikke bare kan lukke af for ved at sige: ja men er det det, I vil, er det spørgsmålet om at sikre, at man i Thyholm kan få at vide, hvad man skal gøre, hvis strikkemaskinen går i stå? For så har man forstået uendelig lidt af hele problematikken og hele debatten.

Jeg vil gerne sige til hr. Camre, at det er rigtigt, at et fællesskab på en arbejdsplads har sine værdier, og at det også er rigtigt, at en isolering alene derhjemme kan have sine minusser. Men hvis vi kunne realisere den teknologiske udvikling over i praktisk anvendelse på en sådan måde, at vi kunne undgå flugten væk fra de mindre samfund og ind i en ophobning i byerne, ville vi nok opdage og opleve, at det minus, der kunne være ved at sidde alene i arbejdstiden, kunne opvejes af, at man kunne blive boende i det miljø, man var glad for at bo i og holdt af, og samtidig ville man nok ved samleven med den lokale befolkning kunne få sit behov tilgode-set socialt og måske endda endnu mere positivt. Her vil netop også, som fru Yvonne Herløv-Andersen var inde på, en styrkelse af familielivet kunne forekomme, og det var

[Miljøministeren]

dog nogle meget, meget væsentlige fordele, man ville opnå på denne måde.

Hr. Camre siger, at det er uøkonomisk at sprede aktiviteterne. Det kan det være. Det, jeg lagde op til, var, at hvis der er denne ledige kapacitet, som vi er nogle der tror der er, så bør vi undersøge, om mulighederne for at skabe nye aktiviteter er til stede, men jeg tror nok, at det, der ligesom var ved at dreje debatten lidt, var den måde, hr. Camre udtrykte sig på netop ved at sige: nej, skulle vi nu ikke tage at få aktiviteter i de ledige bygninger i byerne i gang først? Her vil vi sige ganske klart: den kapacitet, der er, skal selvfølgelig udnyttes i byerne, men sandelig også i landdistrikterne, og det skal foregå samtidig. På den baggrund er jeg ikke sikker på at vi er så forfærdelig langt fra hinanden.

Så rørte hr. Dræbye ved det, der kunne blive benzin på bålet til en ny debat. Jeg forstod fuldstændigt meningen med hr. Dræbyes udtalelser, og jeg vil også gerne sige, at det, vi føler er vores forpligtelse som planlægningsministerium, er at gøre opmærksom på – når vore folk nøje har vurderet, hvordan virkningen vil være for de områder, der nu kommer ind i søgelyset på baggrund af denne bro. Fordelene for Fyn og Sønderjylland er påpeget klart i den første redegørelse, men vi mener ikke, der i tilstrækkelig grad er sat fokus på, hvor de områder er, hvor vi kunne miste noget. Vi må se det ganske klart i øjnene og sige til befolkningen: hvis man vil denne bro, er det i orden, men I må være klar over konsekvenserne. Det ville være forkert af os at skjule nogle konsekvenser, hvis vi kender nogle, og da har vi stillet spørgsmålet: hvad sker der i det midtjyske område, hvad sker der i det nordjyske område, hvis færgekapaciteten går betydeligt ned? Vi har ment, det var rigtigt at belyse dette forhold, og det er baggrunden for, at vi ønskede os ind i debatten, om end på et sent tidspunkt, som jeg sagde i indledningen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 167:

Forslag til lov om ændring af lov om naturfredning.

Af Dræbye (RV) m.fl.
(Fremsat 1/3 83).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Indledningsvis vil jeg gerne sige, at jeg har sympati for hensigterne bag det foreliggende lovforslag. Vi må hele tiden være opmærksomme på at bevare de særlige natur- og landskabstyper samt de kulturhistoriske elementer, der præger vort landskab.

Jeg er imidlertid betænkelig ved den måde, man her griber problemerne an på. Der vil let blive tale om en firkantet og unuanceret form for regulering. Naturfredningsloven hviler på et bredt politisk flertal i folketinget og på en bred folkelig opbakning. Der er tendenser i dette lovforslag til en overregulering, som let kan sætte den folkelige forståelse for naturfredningsarbejdet over styr, og som på længere sigt kan give et tilbageskridt i bestræbelserne for at beskytte vor natur.

Lovforlaget er jo en genfremsættelse af et forslag fra 1982 fra det radikale venstre. Den tidligere, socialdemokratiske miljøminister, hr. Erik Holst, afviste dengang lovforslaget, men fandt, at der var positive elementer, som burde vurderes og tages op i forbindelse med en kommende ændring af naturfredningsloven. Jeg er helt enig i dette synspunkt. Jeg skal kort knytte nogle kommentarer til de væsentligste dele af forslaget.

Jeg er enig med det radikale venstre i, at heder, strandenge, strandsumpe og mindre søer er særlig truede naturtyper, og at der er behov for særlige forholdsregler til beskyttelse af dem. På den anden side må vi også have for øje, at en beskyttelse af disse naturtyper rejser nogle praktiske problemer og betyder en nok så væsentlig udvidelse af såvel amtskommunernes som fredningsstyrelsens opgaver. Forslaget kræver, at der sættes ressourcer af til arbejdet med afgrænsning af de beskyttede områder og behandling af konkrete sager m.v.

Med hensyn til beskyttelsen af stendiger er jeg enig i, at stendigerne i det åbne land er mægtige landskabelige, men sandelig også kulturhistoriske elementer, der har en væsentlig betydning for plante- og dyrelivet. Jeg må dog påpege, at der er mange stendiger i